

BEHEERSOVEREENKOMST
Steunpunt Fiscaliteit en Begroting
2007-2011

TUSSEN, ENERZIJD,

[De Vlaamse Gemeenschap/het Vlaamse Gewest]¹², vertegenwoordigd door de Vlaamse
Regering, in de persoon van :

De Heer Dirk Van Mechelen , Vlaams Minister van Financiën en Begroting
en Ruimtelijke Ordening,

en

Mevrouw Fientje MOERMAN, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams
Minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel

verder : "de Gemeenschap"/"het Gewest",

EN, ANDERZIJD

Hogeschool Gent, met zetel te Kluyskensstraat 2, B-9000 Gent, alhier vertegenwoordigd door Bert
Hoogewijs, algemeen bestuurder

Katholieke Universiteit Leuven met zetel te Oude Markt 13 , 3000 Leuven, alhier
vertegenwoordigd door Marc Vervenne, rector

Universiteit Gent met zetel te Sint-Pietersnieuwstraat 25, 9000 Gent, alhier vertegenwoordigd
door Paul Van Cauwenberghe, rector;

verder : "de Initiator"/"de Initiatoren"

EN

Prof.dr. Carine Smolders, kantoorhoudende te Hogeschool Gent, Departement
Handelswetenschappen en bestuurskunde, Voskenslaan 270, B-9000 Gent
Prof.dr. Bertel De Groote, kantoorhoudende te Hogeschool Gent, Departement
Handelswetenschappen en bestuurskunde, Voskenslaan 270, B-9000 Gent
Prof.dr. Luc van Ootegem, kantoorhoudende te Hogeschool Gent, Departement
Handelswetenschappen en bestuurskunde, Voskenslaan 270, B-9000 Gent

¹ De passages tussen vierkante haakjes in deze tekst gelden "voor zover van toepassing".

² Afhankelijk van de betrokken materie. Zo zal een steunpunt inzake ruimtelijkeorderingsaangelegenheden zich binnen de gewestbevoegdheden situeren, terwijl een steunpunt inzake onderwijsaangelegenheden betrekking heeft op de onderwijsbevoegdheden van de Gemeenschap.

Prof.dr. Freddy Heylen, kantoorhoudende te Universiteit Gent, Faculteit Economie en
Bedrijfskunde, Tweekerkenstraat 2, B-9000 Gent

Prof.dr. Axel Haelterman, kantoorhoudende te K.U. Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid,
Tiensestraat 41, B-3000 Leuven

Prof.dr. Hylke Vandenbussche, kantoorhoudende te K.U. Leuven, Faculteit ETEW, Naamsestraat
69, B-3000 Leuven

Prof. dr. Joep Konings, kantoorhoudende te K.U. Leuven, Faculteit ETEW, Naamsestraat 69, B-3000
Leuven

Prof.dr. Stef Proost, kantoorhoudende te K.U. Leuven, Faculteit ETEW, Naamsestraat 69, B-3000
Leuven

Prof.dr. Koen Algoed, kantoorhoudende te K.U. Leuven, Faculteit ETEW, Naamsestraat 69, B-3000
Leuven

Prof. dr. Dirk Heremans, kantoorhoudende te K.U. Leuven, Faculteit ETEW, Naamsestraat 69, B-
3000 Leuven

Prof. dr. Geert Bouckaert kantoorhoudende te K.U. Leuven, Instituut voor de Overheid, E. Van
Evenstraat 2a, B-3000 Leuven,

verder : "de Promotor" / "de Promotoren"

WORDT OVEREENGEKOMEN WAT VOLGT :

Afdeling 1. Algemene bepalingen

§ 1.1. Aard en voorwerp van de Beheersovereenkomst

Artikel 1. – Deze Beheersovereenkomst is een overeenkomst naar burgerlijk recht.

– Zij regelt de wederzijdse rechten en plichten van [de Gemeenschap/het Gewest] en de Initiator[en] naar aanleiding van de jaarlijks door [de Gemeenschap/het Gewest] aan het Steunpunt FISCALITEIT EN BEGROTING, verder : "het Steunpunt", te verstrekken vaste werkingsenveloppe.

Zij geldt tevens als werkingskader waarbinnen de Promotor[en] het management van het Steunpunt [dient/dienen] waar te nemen.

§ 1.2. Geldingsduur

Art. 2. Deze Beheersovereenkomst gaat in op 1 januari 2007 en verstrijkt op 31 december 2011.

§ 1.3. Juridisch kader

Art. 3. Deze Beheersovereenkomst wordt aangegaan in uitvoering en met inachtneming van :

- 1° artikel 55 tot en met 58 van de wetten op de Rijkscomptabiliteit, gecoördineerd op 17 juli 1991 c.q. artikel 11 tot en met 14 van de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof (bijlage 3) ;
- 2° artikel 8bis van het decreet van 22 februari 1995 betreffende de wetenschappelijke of maatschappelijke dienstverlening door de universiteiten of de hogescholen en betreffende de relaties van de universiteiten en de hogescholen met andere rechtspersonen (bijlage 4) ;
- 3° het besluit van de Vlaamse Regering van 15 september 2006 betreffende de steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek (bijlage 5).

§ 1.4. Definities

Art. 4. – Voor de toepassing van deze Beheersovereenkomst wordt verstaan onder :

- 1° Contracterende Partijen : alle partijen die in de aanhef worden aangegeven en die voorliggende Beheersovereenkomst ondertekenen ;
- 2° Coördinerend Minister : de Vlaamse minister, bevoegd voor het Wetenschappelijk Onderzoek, en belast met de coördinatietaken als vermeld in het Steunpuntenbesluit ;

- 3° functioneel bevoegde Minister : de Vlaamse minister die conform de bevoegdheidsverdelende regelen in de schoot van de Vlaamse Regering bevoegd is voor het beleidsdomein of het beleidsveld waarbinnen het Steunpunt actief is, en die de werking van het Steunpunt cofinanciert. Indien het Steunpunt actief is binnen beleidsdomeinen of beleidsvelden waarvoor verschillende Vlaamse ministers bevoegd zijn, wordt onder "functioneel bevoegde Minister", waar nodig, het ministerieel comité verstaan, bestaande uit deze verschillende bevoegde Vlaamse ministers ;
- 4° Initiator : de contracterende universiteit[en] en/of hogescho[o]l[en] in de Vlaamse Gemeenschap, in de schoot waarvan het Steunpunt wordt opgericht, overeenkomstig artikel 1, §1, van het Steunpuntenbesluit ;
- 5° Promotor : een lid van het zelfstandig academisch personeel van een universiteit in de Vlaamse Gemeenschap of van het onderwijzend personeel van een hogeschool in de Vlaamse Gemeenschap, die namens [een/de] Initiator de erkenningsaanvraag ten bate van het Steunpunt heeft ingediend ;
- 6° Steunpuntenbesluit : het besluit van de Vlaamse Regering van 15 september 2006 betreffende de steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek.

— De verwijzing in deze Beheersovereenkomst naar mannelijke vormen is sekseneutraal en dit voor de leesbaarheid van de tekst.

Afdeling 2. Verantwoordelijkheden van de Initiator[en]

§2.1. Algemene bepalingen

Art. 5. — Telkens deze Beheersovereenkomst verwijst naar "het Steunpunt", wordt daarmee verwezen naar de door of namens de Initiator[en] aangewezen en behoorlijk gemachtigde instantie of persoon die ten aanzien van het Steunpunt gerechtigd is om de in deze Beheersovereenkomst bedoelde taken waar te nemen.

[De/elke] Initiator is verantwoordelijk voor de naleving, door bedoelde instantie of persoon, van de in deze Beheersovereenkomst omschreven plichten in hoofde van het Steunpunt.

[Art. 6. — De Samenwerkingsovereenkomst, als vermeld in artikel 1, §1, tweede lid, van het Steunpuntenbesluit, wordt conform artikel 95, §1, van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen afgesloten tussen en ondertekend door de Initiatoren. Zij omvat, benevens de financiële verantwoordelijkheden van de Initiatoren en de vertegenwoordigingsbevoegdheden aangaande de organisatie en de werking van het Steunpunt, volgende aangelegenheden :

- 1° een kaderovereenkomst omtrent intellectuele eigendomsrechten, met inachtneming van de bepalingen van afdeling 7 en de eventuele afspraken in het Meerjarenplan, als vermeld in artikel 14 ;
- 2° een generiek kader omtrent vergaderritmes en –processen en stemverhoudingen in de schoot van het Dagelijks Bestuur ;
- 3° een organogram van het Steunpunt, met een duidelijke allocatie van verantwoordelijkheden en aansprakelijkheden, beslissings- en vertegenwoordigingsbevoegdheden en rapporteringsverplichtingen.

— De Contracterende Partijen of enkel één of meerdere Initiatoren sluiten slechts overeenkomsten met partners als vermeld in artikel 1, §3, van het Steunpuntenbesluit, of met andere derden die belast worden met studieopdrachten, voor zover deze partners of andere derden met een intentieverklaring de bepalingen van deze Beheersovereenkomst en de Samenwerkingsovereenkomst onderschrijven. De intentieverklaring, de taken, verantwoordelijkheden en plichten van de partners en andere derden worden in voorkomend geval als bijlage bij de Samenwerkingsovereenkomst toegevoegd.³

Afdeling 3. Opdrachten van het Steunpunt

Art. 7. Het Steunpunt heeft volgende opdrachten :

- 1° het verzamelen, analyseren en ontsluiten van beleidsrelevante gegevens ;
- 2° het uitvoeren van beleidsrelevant wetenschappelijk onderzoek, en dit zowel op lange als op korte termijn ;
- 3° het verlenen van wetenschappelijke dienstverlening.

De opdrachten worden uitgevoerd conform het tijds kader, zoals omschreven in het Meerjarenplan, als vermeld in artikel 14.

---

³ Artikel 6 geldt slechts voor zover er meerdere Initiatoren voorhanden zijn. In dat geval schrijft art. 1, §1, tweede lid, van het Steunpuntenbesluit voor dat een Samenwerkingsovereenkomst moet worden afgesloten. De Samenwerkingsovereenkomst in de zin van het Steunpuntenbesluit is dus een overeenkomst tussen Initiatoren ; het gaat om de overeenkomst die betrekking heeft op het zgn. "Consortium". Los daarvan stelt art. 1, §3, van het Steunpuntenbesluit dat de Initiator, of, indien er meerdere Initiatoren zijn, het Consortium, kan samenwerken met derden (universiteiten buiten de Vlaamse Gemeenschap, de VITO, buitenlandse openbare onderzoeksinstituten). Deze samenwerking met derden staat strikt gezien *buiten* de Samenwerkingsovereenkomst. Niettemin kan het wenselijk zijn dat, voor zover er sprake is van een Consortium, alle Initiatoren binnen het Consortium gezamenlijk bepaalde overeenkomsten aangaan met deze derden. Om die reden wordt bepaald dat de Samenwerkingsovereenkomst ook bepalingen kan (niet : "moet") omvatten aangaande de samenwerking met derden, in welk geval de derden deze bepalingen uiteraard dienen te onderschrijven.

Afdeling 4. Vereisten inzake de beheersstructuur van het Steunpunt en de aanstuuringsmogelijkheden van de Vlaamse Regering

§4.1. Institutionele bepalingen

4.1.1. Promotor-coördinator

Art. 8. — De Initiator[en] [wijst/wijzen] ten behoeve van de Vlaamse Regering een Promotor aan die optreedt als Liaison Officer voor wat betreft de taakuitvoering van het Steunpunt. Deze persoon wordt "Promotor-Coördinator" genoemd.

— De Promotor-Coördinator is Carine Smolders kantoorhoudende te Hogeschool Gent, Departement Handelswetenschappen en bestuurskunde, Voskenslaan 270, 9000 Gent

4.1.2. Dagelijks Bestuur

Art. 9. — Het bestuur van het Steunpunt wordt opgedragen aan een Dagelijks Bestuur.

Het Dagelijks Bestuur wordt daarenboven ten minste belast met volgende aangelegenheden :

- 1° het vaststellen van een institutionele langetermijnstrategie ;
- 2° de bewerkstelling van een structurele interactie tussen de onderzoekers en onderzoeksgroepen [over de betrokken instellingen heen] ;
- 3° de bewerkstelling van een structurele betrokkenheid van de onderzoeksgroepen en, in voorkomend geval, de onderzoeksdepartementen, bij de beslissingen op het vlak van :
  - a) de institutionele concipiëring van het Steunpunt,
  - b) de inhoud van het georganiseerde wetenschappelijk onderzoek ;
- 4° het uitbouwen van structurele interactie met andere Steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek, waarvan de opdrachten inhoudelijke raakpunten vertonen met deze van het Steunpunt.

— Het Dagelijks Bestuur bestaat uit de Promotor[en].

[In het geval er slechts één Initiator is : Het Dagelijks Bestuur omvat daarenboven bijkomende medewerkers, waaronder ten minste één doctorandus, en, eventueel, overige deskundigen. Deze bijkomende bestuursleden worden gecoöpteerd door de Promotor[en].]

[In het geval er meerdere Initiatoren zijn : Het Dagelijks Bestuur omvat daarenboven bijkomende medewerkers, waaronder ten minste één doctorandus, en, eventueel, overige deskundigen.

Deze bijkomende bestuursleden worden aangesteld door middel van de Samenwerkingsovereenkomst, als vermeld in artikel 6.]

Het voorzitterschap wordt waargenomen door de Promotor-Coördinator.

4.1.3. Stuurgroep

Art. 10. — De Stuurgroep is het forum waarop het strategische niveau en het onderzoeksniveau overleg plegen. De Stuurgroep staat de functioneel bevoegde Minister bij in de inhoudelijke aansturing van de werking van het Steunpunt.

— De Stuurgroep oefent in het bijzonder volgende bevoegdheden uit :

- 1° de aansturing van het beleidsrelevant wetenschappelijk onderzoek binnen de beleidslijnen, als vermeld in het Meerjarenplan ;
- 2° de bewaking van het tijds kader, als vermeld in het Meerjarenplan ;
- 3° de controle op de financiële uitvoering van het Meerjarenplan en de begroting;
- [4° de bewaking van de geïntegreerde werking tussen de Initiatoren.]

In het kader van deze bevoegdheden kan de Stuurgroep alle aanbevelingen geven die hij nodig acht. Indien deze aanbevelingen niet of niet tijdig worden opgevolgd, meldt de Stuurgroep dit aan de Coördinerend Minister en de functioneel bevoegde Minister, die de nodige voorzieningen kunnen treffen, desgevallend met toepassing van artikel 55 of 56.

— De Stuurgroep is daarenboven belast met volgende adviesbevoegdheden, ten behoeve van de functioneel bevoegde minister :

- 1° de advisering over de ontwerpen van Jaarplan, Begroting en Werkings- en activiteitenverslag, conform artikel 18 en 22 ;
- 2° de advisering over de aanpassingen aan het Meerjarenplan, conform artikel 15.

Art. 11. — De Stuurgroep bestaat uit volgende leden :

- 1° per functioneel bevoegde Minister ten minste één kabinetsafgevaardigde en ten minste één afgevaardigde per departement en/of per agentschap behorend tot het betrokken beleidsdomein ;
- 2° één persoon, afgevaardigd door de Coördinerend Minister ;
- 3° de Promotor-Coördinator ;
- 4° externe deskundigen ;
- 5° één Promotor, of meerdere Promotoren die gezamenlijk één stem vertegenwoordigen.

— De in het eerste streepje, 1° en 4°, vermelde leden worden aangeduid door de functioneel bevoegde Minister. Het Dagelijks Bestuur brengt voorafgaand advies uit over eventuele wettelijke of deontologische onverenigbaarheden in hoofde van de leden als vermeld in het eerste streepje, 4°.

— De initiële samenstelling van de Stuurgroep zal het voorwerp vormen van een mededeling aan de Vlaamse Regering. De samenstelling van de Stuurgroep met vermelding van eventuele wijzigingen zal stelselmatig worden opgenomen in het Werkings- en activiteitenverslag.

– De Stuurgroep wordt evenwichtig samengesteld.

Dat betekent ten minste dat :

- 1° de numerieke verhoudingen tussen de afgevaardigden relevant en verantwoordbaar zijn ;
- 2° ten hoogste 2/3 leden van hetzelfde geslacht zijn.

Art. 12. – De Stuurgroep wordt voorgezeten door een Voorzitter, die onder de in artikel 11, eerste streepje, vermelde leden wordt aangewezen door de functioneel bevoegde Minister.

– De Stuurgroep wordt bijgestaan door een secretaris, aangewezen door de Coördinerend Minister.

De secretaris is niet stemgerechtigd. Hij oefent zijn werkzaamheden uit onder het gezag van de Voorzitter van de Stuurgroep.

Art. 13. De Stuurgroep hanteert bij zijn werkzaamheden een huishoudelijk reglement, dat ten minste de stemverhoudingen en –procedure in de schoot van de Stuurgroep regelt.

Een voorbeeldmodel van huishoudelijk reglement is opgenomen als bijlage 2 bij deze Beheersovereenkomst.

§4.2. Aansturings- en opvolgingsmogelijkheden

4.2.1. Meerjarenplanning

Art. 14. De strategische doelstellingen van het Steunpunt, alsmede het globale tijds kader waarbinnen deze dienen te worden nagestreefd of verwezenlijkt, worden opgenomen in het Meerjarenplan, dat toegevoegd is als bijlage 1.

Deze bijlage 1 maakt integraal deel uit van deze Beheersovereenkomst.

Art. 15. – Het Meerjarenplan kan te allen tijde geheel of gedeeltelijk worden herzien op initiatief van één der Contracterende Partijen, voor zover daartoe overeenstemming wordt bereikt.

– Het initiatief tot herziening dient met redenen te zijn omkleed.

Het wordt voorgelegd aan alle Contracterende Partijen en aan de Stuurgroep.

De Stuurgroep brengt binnen een ordetermin van één maand na de ontvangst van het initiatief een advies uit.

De Contracterende Partijen beslissen met inachtneming van het advies van de Stuurgroep over de verderzetting of beëindiging van de herzieningsprocedure en treden desgevallend in onderhandeling over de voorgestelde bepalingen.

4.2.2. Jaarplan en Begroting

Art. 16. Jaarlijks bezorgt het Steunpunt aan de Stuurgroep een ontwerp van Jaarplan en een ontwerp-begroting voor het daaropvolgende kalenderjaar.

Art. 17. – Het ontwerp van Jaarplan geeft een gedetailleerde planning van de operationele doelstellingen van het Steunpunt voor het volgende jaar. De operationele doelstellingen, alsmede het tijds kader daarvan, worden vastgesteld binnen de strategische doelstellingen, zoals opgenomen in het Meerjarenplan.

– De ontwerpbegroting voldoet aan volgende voorwaarden :

- 1° zij behelst een raming van de baten en lasten, een raming van de voorgenomen investeringsuitgaven en een raming van de inkomsten en uitgaven ;
- 2° uit de begrotingsopmaak en de bijhorende toelichting blijkt welke begrotingsposten kaderen binnen dan wel buiten de strategische en operationele doelstellingen van het Meerjarenplan c.q. het Jaarplan ;
- 3° bij de ontwerpbegroting is een vergelijking gevoegd met de Begroting van het lopende jaar en de laatst goedgekeurde jaarrekening, zoals opgenomen in het Werkings- en activiteitenverslag ;
- 4° bij de ontwerpbegroting is een schets gevoegd van de personele situatie in de schoot van de onderzoeksinstelling.

De ontwerpbegroting biedt een inzicht in de financiële inspanningen en verantwoordelijkheden van de diverse [Initiatoren] c.q. [partners van de Initiator(en), als vermeld in artikel 1, §3, van het Steunpuntenbesluit].

– Het ontwerp van Jaarplan en de ontwerpbegroting worden opgemaakt conform het door de Coördinerend Minister goedgekeurde sjabloon dat ter beschikking wordt gesteld door het departement Economie, Wetenschap en Innovatie.

Art. 18. – Het ontwerp van Jaarplan en de ontwerpbegroting worden telkenmale uiterlijk op 15 oktober aan de Stuurgroep voorgelegd. Het ontwerp van Jaarplan en de ontwerpbegroting voor 2007 worden evenwel uiterlijk op 1 maart 2007 aan de Stuurgroep voorgelegd.

– De Stuurgroep brengt binnen een ordetermin van één maand na de ontvangst van het ontwerp van Jaarplan en de ontwerpbegroting advies uit over deze stukken, na een toetsing aan het Meerjarenplan.

– Het Steunpunt beslist binnen een ordetermin van veertien kalenderdagen na de ontvangst van het advies van de Stuurgroep over de eventuele amendering van het ontwerp van Jaarplan en de ontwerpbegroting.

– De Promotor-Coördinator bezorgt vervolgens, binnen een ordetermin van vijf kalenderdagen na de beslissing van het Steunpunt, volgende stukken aan de functioneel bevoegde Minister :

- 1° het Jaarplan en de Begroting ;
- 2° het advies van de Stuurgroep ;
- 3° in voorkomend geval een gemotiveerde nota van het Steunpunt waarin wordt aangegeven op welke wijze de bezwaren of opmerkingen van de Stuurgroep hetzij verwerkt werden in aangepaste stukken, hetzij weerlegd kunnen worden.

Art. 19. – De functioneel bevoegde Minister dient het Jaarplan en de Begroting te bekrachtigen, alvorens deze uitvoerbaar worden. Hij kan om gemotiveerde redenen, en met het oog op de bewaking van de regelmatigheid en de financiële orthodoxie, afzien van de bekrachtiging.

– De beslissing tot bekrachtiging of niet-bekrachtiging wordt, met inachtneming van artikel 58, aangetekend aan het Steunpunt verstuurd binnen een termijn van dertig kalenderdagen, die ingaat de dag na de datum van postmerk c.q. poststempel c.q. afgifte van het in artikel 18, vierde streepje, vermelde schrijven. Indien de beslissing niet tijdig wordt verstuurd, worden het Jaarplan en de Begroting geacht bekrachtigd te zijn.

– In geval van niet-bekrachtiging wordt overleg gepleegd tussen de Contracterende Partijen.

Indien overeenstemming wordt bereikt, wordt het Jaarplan en de Begroting onmiddellijk uitvoerbaar.

Indien geen overeenstemming wordt bereikt, is de functioneel bevoegde Minister er toe gerechtigd om zelf de nodige aanpassingen aan het Jaarplan en/of de Begroting aan te brengen, opdat deze regelmatig en financieel orthodox zou(den) zijn.

Art. 20. Indien gedurende een jaar aanmerkelijke verschillen ontstaan of dreigen te ontstaan tussen de werkelijke en de begrote baten en lasten dan wel inkomsten en uitgaven, bezorgt het Steunpunt onverwijld een gewijzigde ontwerpbegroting aan de Stuurgroep, met vermelding van de oorzaak van de verschillen ten opzichte van de eerdere Begroting.

De aanpassingen aan de bestaande Begroting zijn slechts uitvoerbaar na bekrachtiging door de functioneel bevoegde Minister, overeenkomstig de in artikel 19 vermelde regelen.

4.2.3. Werkings- en activiteitenverslag

Art. 21. — Jaarlijks bezorgt het Steunpunt aan de Stuurgroep een Werkings- en activiteitenverslag.

— Het Werkings- en activiteitenverslag :

- 1° geeft inzicht in de werkzaamheden en de doelmatigheid en doeltreffendheid daarvan in het afgelopen kalenderjaar ;
- 2° omschrijft de mate waarin in het afgelopen kalenderjaar aan de operationele doelstellingen werd tegemoet gekomen ;
- 3° omvat een beschrijving van de ontwikkelde methodologieën op het vlak van de verwerving en de analyse van de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek ;
- 4° omvat de jaarrekening van het Steunpunt, waarbij een getrouw beeld wordt geschetst van de inkomsten en uitgaven van de diverse [Initiatoren] c.q. [partners van de Initiator(en)], als vermeld in artikel 1, §3, van het Steunpuntenbesluit.

— Het Werkings- en activiteitenverslag wordt opgesteld in het Nederlands. Er wordt een Engelse samenvatting toegevoegd.

Art. 22. — Het ontwerp van Werkings- en activiteitenverslag wordt telkenmale uiterlijk op 1 mei aan de Stuurgroep voorgelegd. In 2011 wordt vermeld verslag uiterlijk op 1 april voorgelegd.

— De Stuurgroep brengt binnen een ordetermin van één maand na de ontvangst van het ontwerp van Werkings- en activiteitenverslag advies uit.

— Het Steunpunt beslist binnen een ordetermin van veertien kalenderdagen na de ontvangst van het advies van de Stuurgroep over de amendering van het ontwerp van Werkings- en activiteitenverslag.

— De Promotor-Coördinator bezorgt vervolgens, binnen een ordetermin van vijf kalenderdagen na de beslissing van het Steunpunt, het Werkings- en activiteitenverslag aan de functioneel bevoegde Minister.

Art. 23. — De functioneel bevoegde Minister dient het Werkings- en activiteitenverslag goed te keuren, alvorens het saldo van de jaarlijkse vaste werkingsenveloppe wordt vereffend, conform artikel 5, 3°, van het Steunpuntenbesluit.

— De beslissing tot goedkeuring of niet-goedkeuring wordt met inachtneming van artikel 58, aangetekend aan het Steunpunt verstuurd binnen een termijn van dertig kalenderdagen, die ingaat de dag na de datum van postmerk c.q. poststempel c.q. afgifte van het in artikel 22, vierde streepje, vermelde schrijven. Indien de beslissing niet tijdig wordt verstuurd, wordt de goedkeuring geacht gegeven te zijn.

4.2.4. Beschikbaarheid van informatie

Art. 24. — Het Steunpunt verleent op eerste verzoek inzage in alle relevante documenten die worden opgevraagd door :

- 1° de Coördinerend Minister of de functioneel bevoegde Minister ;
- 2° de Stuurgroep ;
- 3° de Inspectie van Financiën.

— De opvraging gebeurt schriftelijk. Van het schrijven wordt een afschrift bezorgd aan de andere partijen die overeenkomstig het eerste streepje tot opvraging over kunnen gaan.

[**Art. 25.** De Initiatoren bezorgen aan de Coördinerend Minister en de functioneel bevoegde Minister onverwijld de in artikel 6 vermelde Samenwerkingsovereenkomst, of elke wijziging daarvan.]

4.2.5. Effectmeting

Art. 26. — Conform artikel 10 van het Steunpuntenbesluit, voert een expertenpanel in de eerste helft van 2011 een effectmeting door, die betrekking zal hebben op de mate waarin het Steunpunt de algemene doelstellingen in hoofde van de steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek heeft gerealiseerd.

De leden van het expertenpanel worden uiterlijk op 28 januari 2011 aangeduid door de Vlaamse Regering. Het Dagelijks Bestuur is ertoe gerechtigd aan de functioneel bevoegde Minister een gemotiveerd wrakingsverzoek te bezorgen. Dit wrakingsverzoek kan slechts om gemotiveerde redenen worden verworpen.

— Het expertenpanel zal de effectmeting doorvoeren aan de hand van drie sets van criteria :

- 1° wetenschappelijke criteria, in het bijzonder betreffende :
  - a) de kwaliteit van de onderzoeksmethoden,
  - b) het innovatief karakter van de onderzoeksvragen,
  - c) het internationaal karakter van het onderzoek,
  - d) de relevantie van het onderzoek voor de opdracht van het Steunpunt,
  - e) de wetenschappelijke kwaliteit van de medewerkers van het Steunpunt ;
- 2° managementcriteria, in het bijzonder betreffende :
  - a) het personeelsbeleid van het Steunpunt vanuit wetenschappelijk oogpunt,
  - b) de productiviteit van het Steunpunt,
  - c) de interne organisatie en de mate van functionele autonomie ;

- 3° beleidsrelevante criteria, in het bijzonder betreffende :
- a) de vertaling van wetenschappelijke resultaten naar het beleid toe,
  - b) de internationale werking van het Steunpunt,
  - c) de bijdrage tot transversale maatschappelijke thema's, als vermeld in artikel 41,
  - d) de systematiek en de consistentie van de beschikbaarheid van de onderzoeksgegevens voor de overheid,
  - e) de conformiteit van het geleverde werk met de inhoud van het Meerjarenplan c.q. de omschrijving van de kortetermijnopdrachten.

– Het expertenpanel houdt in het bijzonder rekening met de Werkings- en activiteitenverslagen van het Steunpunt en een benchmarking met andere vergelijkbare onderzoeksinstellingen. Het expertenpanel kan desgevallend een plaatsbezoek organiseren, waaraan het Steunpunt loyaal dient mee te werken.

De nadere modaliteiten op het vlak van de door het expertenpanel aangehouden methodologie zullen worden bepaald door de Vlaamse Regering. Zij verbindt zich ertoe om met het Steunpunt, in de schoot van de Stuurgroep, overleg te plegen vooraleer deze methodologie definitief wordt vastgesteld.

4.2.6. Tussentijdse evaluaties

Art. 27. — In het kader van het toezicht op de aanwending der middelen, erkennen de Initiator[en] het recht van de Vlaamse Regering om, op verzoek van de Coördinerende en/of functioneel bevoegde Minister, tussentijdse evaluaties te organiseren aangaande de werking van het Steunpunt, en dit zowel op het vlak van de wetenschappelijke gedegenheid, de performantie van het management als de beleidsrelevantie van het wetenschappelijk onderzoek.

In het kader van deze tussentijdse evaluaties kan de Vlaamse Regering externe evaluatoren aanstellen. Het Dagelijks Bestuur is ertoe gerechtigd om in voorkomend geval aan de functioneel bevoegde Minister een gemotiveerd wrakingsverzoek te bezorgen. Dit wrakingsverzoek kan slechts om gemotiveerde redenen worden verworpen.

Afdeling 5. Financiële betrekkingen tussen de onderzoeksinstelling en [de Gemeenschap/het Gewest]

§ 5.1. Jaarlijkse vaste werkingsenveloppe

5.1.1. Bedrag

Art. 28. — Het Steunpunt opent door het sluiten van deze Beheersovereenkomst een recht op een jaarlijks te indexeren vaste werkingsenveloppe.

[De Gemeenschap/het Gewest] verbindt zich er toe voor het Steunpunt in de hiernavolgende jaarlijkse vaste werkingsenveloppe te voorzien :

Jaar	Financieringsbron	Enveloppe in euro
2007	Pr 71.04 BA 33.03	325,000.00
	Pr 24.10 BA 33.50	150,000.00
2008	Pr 71.04 BA 33.03	325,000.00
	Pr 24.10 BA 33.50	150,000.00

2009	Pr 71.04 BA 33.03	325,000.00
	Pr 24.10 BA 33.50	150,000.00
2010	Pr 71.04 BA 33.03	325,000.00
	Pr 24.10 BA 33.50	150,000.00
2011	Pr 71.04 BA 33.03	325,000.00
	Pr 24.10 BA 33.50	150,000.00

– De vermelde bedragen impliceren geen toekenning van kredieten aan de Contractant. Het gaat om maximaal beschikbare bedragen die ter beschikking staan voor de in artikel 30 vermelde kosten.

5.2.2. Betalingsmodaliteiten

Art. 29. – De jaarlijkse vaste werkingsenveloppe wordt vereffend conform de regeling als vermeld in artikel 5 van het Steunpuntenbesluit.

– Initiator HOGESCHOOL GENT treedt op als Penvoerder.

Penvoerder zal ontvangen betalingen binnen een redelijke termijn uitbetalen aan de overige Initiatoren, conform de modaliteiten van de samenwerkingsovereenkomst, als vermeld in artikel 6.]

– De jaarlijkse vaste werkingsenveloppe wordt gestort aan de Penvoerder/de Initiator op het rekeningnummer 068-2198621-46.

5.2.3. Aanwending van de jaarlijkse vaste werkingsenveloppe

Art. 30. – De jaarlijkse vaste werkingsenveloppe wordt aangewend voor personeelskosten, werkingskosten, uitrustingskosten, onderaannemingskosten, centrale beheerskosten en algemene exploitatiekosten, die nodig zijn voor de uitvoering van de opdrachten van het Steunpunt. De subsidie is een maximaal beschikbaar bedrag.

Voor de personeelskosten, werkingskosten, uitrustingskosten en onderaannemingskosten moet door middel van verantwoordingsstukken aangetoond kunnen worden dat deze kosten effectief werden gemaakt voor de uitvoering van de opdrachten van het Steunpunt. Deze verantwoordingsstukken worden te allen tijde beschikbaar gehouden op de zetel van het Steunpunt.

Art. 31. – Het Steunpunt kan een reserve opbouwen. Het totale bedrag van de opgebouwde reserve mag cumulatief volgende limieten niet overschrijden :

- 1° in het eerste werkingsjaar : 40 % (veertig procent) van de in het betrokken jaar toegekende werkingsenveloppe ;
- 2° in de volgende werkingsjaren : 20 % (twintig procent) van de in het betrokken jaar toegekende werkingsenveloppe.

Een werkingsjaar valt samen met een kalenderjaar.

– De reserve wordt aangewend voor de aangelegenheden als vermeld in artikel 30.

Zij wordt duidelijk vermeld in de Begroting en in het Werkings- en activiteitenverslag.

– Indien uit de jaarrekening van het jaar “x”, zoals opgenomen in het Werkings- en activiteitenverslag, blijkt dat de opgebouwde reserve hoger is dan het maximumpercentage als vermeld in het eerste streepje, wordt het bedrag waarmee dit maximumpercentage wordt overschreden, in mindering gebracht van het saldo van de werkingsenveloppe van het werkingsjaar “x+1”.

Indien uit de jaarrekening van het laatste werkingsjaar blijkt dat de opgebouwde reserve hoger is dan het maximumpercentage als vermeld in het eerste streepje, wordt het bedrag waarmee dit maximumpercentage wordt overschreven, in mindering gebracht van het saldo van de werkingsenveloppe van het laatste werkingsjaar. Het desgevallend overblijvende bedrag wordt teruggevorderd van de Initiator[en].

§ 5.2. Eigen inkomsten

Art. 32. – Eigen inkomsten verworven door contracten met derde partijen blijven eigendom van de Initiator[en], alsook inkomsten verworven door de organisatie van een conferentie, de verkoop van boeken, aanvullende onderzoeken, en dergelijke meer.

Intresten blijven eigendom van de Initiator[en].

Eigen inkomsten en intresten worden niet in mindering gebracht op de jaarlijkse vaste werkingsenveloppe.

– Eigen inkomsten en intresten worden door de Initiator[en] bestemd voor de werking van het Steunpunt. Bij de ontbinding van het Steunpunt worden deze middelen onder de Initiatoren verdeeld conform de in artikel 1, §1, tweede lid, van het Steunpuntenbesluit vermelde samenwerkingsovereenkomst.

§ 5.3. Inzet van eigen middelen

Art. 33. – De Initiator[en] garandeert/garanderen de inzet van eigen middelen in ruime zin ter ondersteuning van de werking van het Steunpunt, overeenkomstig de bepalingen van het Meerjarenplan.

§ 5.4. Huisvesting

Art. 34. – De Initiator[en] huisvest(en) het Steunpunt in een omgeving die adequaat en relevant is voor de activiteiten van het Steunpunt. Daarbij wordt gewaakt over een duidelijke herkenbaarheid voor de gebruiker.

Het Steunpunt zal worden gevestigd te Hogeschool Gent, Departement Handelswetenschappen en bestuurskunde, Voskenslaan 270, 9000 Gent.

§ 5.5. Bijzonderheden betreffende centrale beheerskosten en algemene exploitatiekosten

Art. 35. — De centrale beheerskosten en algemene exploitatiekosten samen vertegenwoordigen ten hoogste 10 % (tien procent) van de totale uitgaven, met uitzondering van onderaannemingskosten. Het gebruik ervan dient niet door verantwoordingsstukken te worden bewezen. Het gebruik ervan dient in de ontwerpbegroting en het ontwerp van Jaarverslag niet gedetailleerd te worden beschreven.

De centrale beheerskosten en algemene exploitatiekosten zijn een minimale vergoeding ten bate van de Initiator[en] voor de terbeschikkingstelling van algemene infrastructuur en diensten en voor de kosten die voortvloeien uit de uitvoering van deze Beheersovereenkomst maar niet eenduidig bepaald of gemeten kunnen worden.

— De bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 14 juli 1993 tot regeling van de vergoeding van de centrale beheerskosten en de algemene exploitatiekosten van de universiteiten, verbonden aan de uitvoering van wetenschappelijke activiteiten die door de Gemeenschap gefinancierd worden, zijn van [in het geval een hogeschool optreedt als Initiator : "overeenkomstige"] toepassing.

§ 5.6. Bijzonderheden betreffende kortetermijnopdrachten

Art. 36. — De functioneel bevoegde Minister of zijn gemachtigde kan het Steunpunt belasten met een kortetermijnopdracht. Dergelijke opdracht heeft een minimaal volume van twee persoonsmaanden.

— Het Steunpunt houdt een logboek bij van de kortetermijnopdrachten, met vermelding van de bestede werktijd.

— De kortetermijnopdrachten kunnen ten hoogste 30 % (dertig procent) van de beschikbare werktijd van het Steunpunt omvatten. Het meerjarenplan of het jaarplan kan een lager maximumpercentage vaststellen, rekening houdend met de operationele noodwendigheden.

[De Gemeenschap/het Gewest] erkent het recht van het Steunpunt om kortetermijnopdrachten te weigeren wanneer de vastgestelde limiet overschreden is of redelijkerwijs overschreden dreigt te worden.

Afdeling 6. Behoorlijkheidseisen

§ 6.1. Regelmatigheid

Art. 37. Het Steunpunt is er bij de uitvoering van de Beheersovereenkomst toe gehouden de bestaande wettelijke, decretale en reglementaire voorschriften en de ethische normen die betrekking hebben op de activiteiten die het verzekert, na te leven.

§ 6.2. Behoorlijk personeelsbeleid

6.2.1. Waarborgen voortvloeiend uit het Europese Handvest voor onderzoekers

Art. 38. Het Steunpunt zal in de nodige waarborgen voorzien opdat :

- 1° de medewerkers binnen de door het Steunpunt behandelde thematiek een ruime vrijheid van onderzoek genieten, onverminderd de noodzakelijke beperkingen die voortspruiten uit bijzondere omstandigheden in verband met het onderzoek, de bescherming van intellectuele eigendom, of operationele beperkingen ;
- 2° in de schoot van het Steunpunt duidelijkheid bestaat omtrent de aan de betrokken disciplines eigen erkende ethische beginselen en praktijken ;
- 3° de medewerkers bekend zijn met de strategische en operationele doelstellingen van hun onderzoeksomgeving.

6.2.2. Waarborgen voortvloeiend uit de Europese Gedragscode voor de rekrutering van onderzoekers

Art. 39. Het Steunpunt zal bij de rekrutering van medewerkers transparante en gediversifieerde selectievoorwaarden hanteren, die op voorhand worden bekendgemaakt.

Bij het selectieproces zullen de verdiensten kwalitatief en kwantitatief worden beoordeeld. Naast bibliometrische gegevens zal rekening worden gehouden met criteria die verband houden met activiteiten zoals bijdragen tot octrooien, ontwikkelingen of vindingen, beleidsrelevant onderzoek, supervisie, teamwerk, kennisoverdracht, beheer van onderzoek en innovatie, publieksvoorlichting.

6.2.3. Non-discriminatiebeginsel

Art. 40. Ongeacht de rechtspositionele status van de medewerker of de aard van de bezoldiging zal bij de rekrutering van medewerkers of bij het nemen van rechtspositionele beslissingen aangaande medewerkers nimmer sprake zijn van enige discriminatie in de zin van artikel 2 van de Wet van 25 februari 2003 ter bestrijding van discriminatie en tot wijziging van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding.

§ 6.3. Transversale maatschappelijke thema's

Art. 41. — Het Steunpunt engageert zich ertoe de genderdimensie, en, ruimer, de diversiteitsdimensie, in te bouwen in het wetenschappelijk onderzoek, daar waar het relevant is om het effect te onderzoeken van oplossingen en acties op verschillende doelgroepen.

Daar waar het relevant is, engageert het Steunpunt zich ertoe de nodige wetenschappelijke ondersteuning te geven voor de doelstellingen die in het kader van de Open-Coördinatiemethode met de functioneel bevoegde Minister zijn afgesproken.

– Voor zover één en ander is vastgelegd in het Meerjarenplan c.q. het Jaarplan, engageert het Steunpunt zich ertoe om in het wetenschappelijk onderzoek aandacht te besteden aan de relevante aspecten van duurzame ontwikkeling, zijnde de uitgebalanceerde samenhang en interactie tussen economische vooruitgang, sociale rechtvaardigheid, ecologisch evenwicht, participatie, langetermijndenken, de mondiale dimensie en de bestuurlijke dimensie.

– Voor zover één en ander is vastgelegd in het Meerjarenplan c.q. het Jaarplan, engageert het Steunpunt zich ertoe om stelselmatig na te gaan of er relevante redenen voorhanden zijn om het onderzoek en de onderzoeksresultaten uit te splitsen tussen het Nederlandse taalgebied en het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

§ 6.4. Overheidsopdrachtenwetgeving

Art. 42. De Contracterende Partijen achten de gunning van werken, leveringen en diensten ten bate van de werking van het Steunpunt onderhevig aan de overheidsopdrachtenregelgeving, en dit op grond van artikel 4, §2, 8°, van de Wet van 24 december 1993 betreffende de overheidsopdrachten en sommige opdrachten voor aanneming van werken, leveringen en diensten

Mocht zulks door enige rechterlijke instantie worden tegengesproken, dan zal niettemin de geest van de overheidsopdrachtenregelgeving worden nageleefd.

Afdeling 7. Kennisbeheer

§ 7.1. Achtergrondkennis

Art. 43. – Achtergrondkennis is de kennis die een Contracterende Partij maakt, ontwikkelt of ontwerpt vóór of buiten de uitvoering van deze Beheersovereenkomst. Hieronder worden tevens de feitelijke kennis (factual knowledge) en de intellectuele eigendomsrechten van een Contracterende Partij begrepen.

– Achtergrondkennis is te allen tijde eigendom van de Contracterende Partij die de kennis maakt, ontwikkelt of ontwerpt. De eigenaar is vrij om voor eigen rekening en risico octrooi aan te vragen op zijn Achtergrondkennis.

– Een Contracterende Partij kan aan de andere Contracterende Partijen een kosteloos, niet-exclusief en niet overdraagbaar gebruiksrecht verlenen op haar Achtergrondkennis, en dit voor de duur van deze Beheersovereenkomst. Het beschikbaar stellen van de Achtergrondkennis aan de andere Contracterende Partijen is uitsluitend bedoeld voor het gebruik binnen een gezamenlijk project en voor de aanwending ten behoeve van het beleid van [de Gemeenschap/het Gewest].

– Indien een Contracterende Partij Achtergrondkennis wil gebruiken in commercialiseringstrajecten, dan wel hiervoor verbintenissen wil aangaan met derden, dient deze Contracterende Partij met de eigenaar van onderhavige kennis in onderhandeling te treden over de voorwaarden van een licentieovereenkomst. Deze bepaling geldt zowel tijdens als na de uitvoering van deze Beheersovereenkomst.

§ 7.2. Voorgrondkennis

Art. 44. — Voorgrondkennis is de kennis die een Initiator maakt, ontwikkelt of ontwerpt tijdens, én in het kader van, de uitvoering van deze Beheersovereenkomst. Hieronder worden tevens de potentiële intellectuele eigendomsrechten van een Initiator begrepen.

— Voorgrondkennis is te allen tijde eigendom van de Initiator die de kennis maakt, ontwikkelt of ontwerpt.

Indien twee of meer Initiatoren de Voorgrondkennis gezamenlijk hebben gemaakt, ontwikkeld of ontworpen, dan zullen ze onderling een schriftelijke regeling treffen met betrekking tot de eigendom van deze Voorgrondkennis.

— De eigenaar van Voorgrondkennis is vrij om voor eigen rekening en risico octrooi aan te vragen op zijn Voorgrondkennis. De indiening van een octrooiaanvraag wordt binnen een maand kenbaar gemaakt aan de Stuurgroep.

— De eigenaar van Voorgrondkennis is vrij om, met inachtneming van artikel 169ter van het decreet van 12 juni 1991 betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap c.q. artikel 215bis van het decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap, overeenkomsten af te sluiten aangaande de overdracht, geheel of gedeeltelijk en kosteloos of ten bezwarende titel, van de eigendomsrechten op de Voorgrondkennis.

De Contracterende Partijen erkennen evenwel de mogelijkheid om deze vrije beslissingsbevoegdheid contractueel te beperken in het Meerjarenplan.

— De eigenaar van Voorgrondkennis is vrij om licentieovereenkomsten af te sluiten c.q. gebruiksrechten toe te staan aangaande deze Voorgrondkennis. Het afsluiten van een licentieovereenkomst c.q. het toestaan van een gebruiksrecht wordt binnen een maand kenbaar gemaakt aan de Stuurgroep.

Deze vrije beslissingsbevoegdheid wordt beperkt door volgende plichten :

- 1° de plicht om aan de andere Contracterende Partijen een kosteloos, niet-exclusief en niet overdraagbaar gebruiksrecht op de Voorgrondkennis te verlenen, waarbij volgende modaliteiten gelden :
  - a) het gebruiksrecht wordt uitsluitend aangewend binnen een gezamenlijk project en/of voor de aanwending ten behoeve van het beleid van [de Gemeenschap/het Gewest],
  - b) het gebruiksrecht wordt enkel verleend voor de duur van deze Beheersovereenkomst,
  - c) bij het beëindigen van deze Beheersovereenkomst blijft het gebruiksrecht evenwel gelden in hoofde van [de Gemeenschap/het Gewest] ten aanzien van de Voorgrondkennis in de staat waarin deze zich op de vooravond van de beëindiging bevindt,
  - d) het gebruiksrecht kan nimmer leiden tot de gedwongen ontsluiting van vindingen die aan de Voorgrondkennis ten grondslag liggen doch door enig intellectueel eigendomsrecht zijn beschermd. Onder vindingen wordt verstaan : potentieel octrooieerbare uitvindingen, kweekproducten, tekeningen en modellen, topografieën van halfgeleiderproducten, computerprogramma's en databanken die, met het oog op een industriële of landbouwkundige toepassing voor commerciële doeleinden aanwendbaar zijn,

- e) de broncode van een programma valt niet onder het gebruiksrecht, tenzij voor back up-doeleinden of voor de correctie van fouten dewelke de eigenaar niet kan corrigeren, en onverminderd de beschermingsmaatregelen als vermeld onder c), of tenzij anders bepaald in het Meerjarenplan;
- 2° de plicht om desgevallend de regelen te respecteren die het Meerjarenplan bepaalt aangaande de overdracht van een gebruiksrecht op de Voorgrondkennis, of specifiek omschreven onderdelen daarvan, aan één of meer andere steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek:
- tijdens de duur van deze Beheersovereenkomst,
  - bij de beëindiging van deze Beheersovereenkomst,
  - voor zover in het Meerjarenplan vermeld : ten hoogste 6 maanden na de beëindiging van deze Beheersovereenkomst.
- 3° de plicht om de modaliteiten van het Meerjarenplan in acht te nemen wat betreft de mogelijkheid om een gebruiksrecht op de Voorgrondkennis te verlenen, tijdens en/of na de beëindiging van deze Beheersovereenkomst aan desgevallend specifiek te omschrijven derden.

— Indien een Contracterende Partij Voorgrondkennis wil gebruiken in commercialiseringstrajecten, dan wel hiervoor verbintenissen wil aangaan met derden, dient deze Contracterende Partij met de eigenaar van onderhavige Kennis in onderhandeling te treden over de voorwaarden van een licentieovereenkomst. Deze bepaling geldt zowel tijdens als na de uitvoering van deze Beheersovereenkomst.

§ 7.3. Rechten van derden

Art. 45. — Elke Contracterende Partij zal de andere Contracterende Partijen inlichten betreffende :

- 1° een contractuele beperking die van toepassing kan zijn op een bestaand recht van derden op beschikbaar gestelde Achtergrondkennis ;
- 2° een beperking die voortvloeit uit een wettelijke of daarmee vergelijkbare regeling die gevolgen heeft voor de beschikbaarheid van informatie ;
- 3° rechten, of licenties daarop betrekking hebbend, die een nadelig effect hebben op de uitvoering van deze Beheersovereenkomst.

— Een Contracterende Partij zal na ondertekening van deze Beheersovereenkomst geen overeenkomst aangaan met derden indien dit de regelingen van artikel 43 of 44 beperkt, behoudens voor zover de overige Contracterende Partijen daarmee instemmen.

§ 7.4. Actieve informatieverstrekking naar het brede publiek

Art. 46. — Onderzoeksresultaten worden in eerste instantie bekendgemaakt door de functioneel bevoegde Minister, tenzij deze afstand doet van dit recht.

— Publicaties op grond van de onderzoeksactiviteiten van het Steunpunt kunnen slechts geschieden na goedkeuring van de functioneel bevoegde Minister, die er toe gerechtigd is om te beslissen dat bepaalde onderzoeksresultaten niet, of slechts na het verstrijken van een bepaalde termijn, kunnen worden bekendgemaakt. Indien de functioneel bevoegde Minister geen gebruik heeft gemaakt van dit recht binnen een vervaltermijn van dertig kalenderdagen, die ingaat de dag na deze van de ontvangst van de ontwerppublicatie, mag deze desalniettemin slechts publiek worden gemaakt na goedkeuring door de Stuurgroep. Deze goedkeuring moet worden verleend binnen een vervaltermijn van dertig kalenderdagen, die ingaat de dag na deze van ontvangst van

de ontwerppublicatie. Stilzwijgen gedurende deze vervaltermijn wordt gelijkgesteld met toestemming.

– Met inachtneming van het eerste en het tweede streepje, verbreedt het Steunpunt het publieke begrip van de wetenschap door middel van de bekendmaking, op de website van het Steunpunt, van de onderzoeksactiviteiten, op een voor niet-specialisten bevattelijke wijze.

Na de beëindiging van het Steunpunt dient de website van de Initiator[en] melding te maken van de door het Steunpunt geleverde onderzoeksactiviteiten.

Art. 47. – [De Gemeenschap/het Gewest] mag met alle geschikte middelen en zolang dit noodzakelijk is, algemene gegevens verspreiden over met name de doelstellingen, de totale geraamde kosten, de duur en de voortgang van de werkzaamheden van het Steunpunt, de financiële bijdrage van [de Gemeenschap/het Gewest] en de Voorgrondkennis, zoals deze in de Werkings- en activiteitenverslagen zijn neergelegd. Daarenboven wordt de officiële naam van het Steunpunt en van de Initiator die de werkzaamheden verricht, steeds bekendgemaakt. Op verzoek en voor zover hij vrij is dit te doen, verleent de Initiator [de Gemeenschap/het Gewest] een niet-exclusief en onherroepelijk recht, vrij van royalties, tot reproductie en verspreiding van voor wetenschappelijke en technische tijdschriften bestemde artikelen, van teksten van lezingen en andere door de Initiator bekendgemaakte en in het kader van het Steunpunt opgestelde documenten, al dan niet in vertaling, na bekendmaking aan de Stuurgroep.

– Elke mededeling of bekendmaking over de voortgang van de werkzaamheden van het Steunpunt, ongeacht de vorm of de informatiedrager, vermeldt het programma “Steunpunten voor Beleidsrelevant Onderzoek” en de door de Vlaamse overheid verstrekte steun. Indien de mededeling of bekendmaking wordt verricht door een Initiator of het Steunpunt, wordt uitdrukkelijk vermeldt dat daarin de mening van de auteur en niet die van de Vlaamse overheid wordt weergegeven en dat [de Gemeenschap/het Gewest] niet aansprakelijk is voor het gebruik dat kan worden gemaakt van de in deze mededeling of bekendmaking opgenomen gegevens.

§ 7.5. Confidentialiteit

Art. 48. – De Contracterende Partijen verbinden zich tot de streng vertrouwelijke behandeling van de gegevens en informatie aangaande al dan niet voor octrooi in aanmerking komende opzoeken, ontwikkelingen en resultaten c.q. als vertrouwelijk bestempelde gegevens waarvan men in het kader van deze Beheersovereenkomst kennis neemt. Voor zover als nodig maken de Contracterende Partijen zich daartoe sterk voor de personeelsleden van hun diensten.

– De eventuele “overige deskundigen” in het Dagelijks Bestuur, als vermeld in artikel 9, tweede streepje, en de externe deskundigen in de Stuurgroep, dienen bij hun aanstelling een Non-Disclosure Agreement te ondertekenen, waarvan de tekst luidt als volgt :

“(N.) verbindt zich er toe om alle gegevens en informatie die hij of zij in het kader van de aanstelling in de schoot van het Dagelijks Bestuur/de Stuurgroep krijgt, alsook de opzoeken, ontwikkelingen en resultaten ervan (of zij voor octrooi in aanmerking komen of niet) enkel en alleen voor de uitvoering van de hem/haar toevertrouwde opdracht te gebruiken, ze geheim te houden en ze niet te verspreiden of publiek te maken.”.

Afdeling 8. Aanpassing van de Beheersovereenkomst

Art. 49. Elke Contracterende Partij kan om een aanpassing van deze Beheersovereenkomst verzoeken.

Dergelijke aanpassing zal slechts geldig zijn indien zij het voorwerp uitmaakt van een door beide partijen ondertekend addendum.

Afdeling 9. Diverse bepalingen

§ 9.1. Toepasselijk recht

Art. 50. Het Belgisch recht is van toepassing op deze Beheersovereenkomst.

§ 9.2. Nietigheden

Art. 51. — De nietigheid van een clause van deze Beheersovereenkomst brengt niet de nietigheid van de Beheersovereenkomst zelf mee. In voorkomend geval zullen de Contracterende Partijen ervoor zorgen de nietige clause te vervangen door een geldige clause, die binnen de wettelijke perken, hetzelfde effect heeft als die welke nietig werd verklaard.

§ 9.3. Overmachtsbeginsel

Art. 52. — Geen van de Contracterende Partijen zal aansprakelijk zijn wegens vertraging of tekortkoming in de uitvoering van de verbintenissen van deze Beheersovereenkomst, indien deze vertraging of tekortkoming door overmacht is ontstaan. Overmacht duidt op alle gebeurtenissen die onafhankelijk zijn van de wil der partijen.

§ 9.4. Vrijwaring en exoneratie

Art. 53. [De Gemeenschap/het Gewest] kan in geen geval aansprakelijk gesteld worden voor de schade aan personen of goederen die rechtstreeks of onrechtstreeks het gevolg is van de activiteiten van het Steunpunt in uitvoering van deze Beheersovereenkomst. De Initiator[en] [vrijwaart/vrijwaren] [de Gemeenschap/het Gewest] tegen elke vordering tot schadevergoeding door derden in dit verband.

Art. 54. — De verbintenissen van de Promotor[en], zoals neergelegd in deze Beheersovereenkomst, zijn inspanningsverbintenissen.

— [De Gemeenschap/het Gewest] ontleent krachtens deze Beheersovereenkomst jegens de Promotor[en] geen aanspraken die afbreuk doen aan de gemeenschappelijke, aansprakelijkheidsbescherming dewelke hij als personeelslid van de [hogeschool/universiteit] geniet, te weten het principe van de quasi-immuniteit van de personeelsleden in de hoedanigheid van uitvoeringsagent van de [hogeschool/universiteit] c.q. de beschermingsbeginselen zoals neergelegd in artikel 18 van de Arbeidsovereenkomstenwet c.q. de Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen.

§ 9.5. Betwistingen. Arbitrage

Art. 55. — Alle geschillen die uit of met betrekking tot deze Beheersovereenkomst mochten ontstaan zullen definitief worden beslecht volgens het Arbitragereglement van CEPINA.

— Het scheidsgerecht zal uit één arbiter bestaan.

De zetel van de procedure is Brussel.

De taal van de arbitrage is het Nederlands.

Het toepasselijk recht is het Belgisch recht.

§ 9.6. Uitdrukkelijk ontbindend beding

Art. 56. Ieder van de Contracterende Partijen is gerechtigd de Beheersovereenkomst van rechtswege, zonder verdere ingebrekestelling, en met onmiddellijk effect ontbonden te verklaren indien de andere partij een schending begaat van de contractuele verplichtingen die opgenomen zijn in deze Beheersovereenkomst en nalaat deze schending te corrigeren of te beëindigen na ontvangst van een schriftelijke aanmaning waarin de nalatige partij verzocht wordt de schending te corrigeren of te beëindigen binnen dertig kalenderdagen na ontvangst van deze aanmaning.

§ 9.7. Actieve openbaarheid

Art. 57. De Contracterende Partijen zullen de tekst van deze Beheersovereenkomst bekend maken op, respectievelijk, de website van de Vlaamse overheid en de website van het Steunpunt.

§ 9.8. Briefwisseling en communicatie

Art. 58. Elke briefwisseling en rapportering in verband met deze Beheersovereenkomst gebeurt via de Promotor-Coördinator. Van deze briefwisseling en rapportering wordt steeds een afschrift bezorgd aan de voorzitter van de Stuurgroep en aan de secretaris van de Stuurgroep.

Art. 59. — Algemeen beleidsmatige en bestuurlijke vragen omtrent de werking van het Steunpunt worden gericht aan de coördinerende Minister en zijn diensten, desgevallend via de Stuurgroep.

Vragen omtrent de inhoudelijkheid van de dienstverlenende taken van het Steunpunt worden gericht aan de functioneel bevoegde minister en zijn diensten, desgevallend via de Stuurgroep.

§ 9.9. *Steunpuntenforum*

Art. 60. Jaarlijks, vanaf de inwerkingtreding van deze Beheersovereenkomst, zal het departement Economie, Wetenschap en Innovatie ten minste één bijeenkomst organiseren waarbij vertegenwoordigers van de Steunpunten, de kabinetten en de departementen en agentschappen, alsook externe deskundigen, ervaringen kunnen uitwisselen en relevante knelpunten of opportuniteiten onder de aandacht kunnen brengen.

Deze overeenkomst wordt opgemaakt in 5 exemplaren te Brussel, op 4 december 2006.

Iedere Contracterende Partij verklaart een exemplaar te hebben ontvangen.

De Gemeenschap/het Gewest:

Dirk Van Mechelen
Vlaams Minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening,

Fientje MOERMAN
Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams Minister van Economie,
Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel

De Initiatoren:

Bert Hoogewijs, algemeen bestuurder
Hogeschool Gent

Marc Vervenne, rector
K.U.Leuven

Paul Van Cauwenberghe, rector
Universiteit Gent

De Promotoren:

Carine Smolders
Hogeschool Gent

Bertel De Grootte
Hogeschool Gent

Luc Van Ootegem
Hogeschool Gent

Freddy Heylen
Universiteit Gent

Joep Konings
K.U.Leuven

Hylke Vandenbussche
K.U.Leuven

Koen Algoed
K.U.Leuven

Dirk Heremans
K.U.Leuven

Stef Proost
K.U.Leuven

Geert Bouckaert
K.U.Leuven

Axel Haelterman
K.U.Leuven

Bijlagen

1. Meerjarenplan
2. Huishoudelijk reglement van de Stuurgroep
3. Artikel 55 tot en met 58 van de wetten op de Rijkscomptabiliteit, gecoördineerd op 17 juli 1991 en artikel 11 tot en met 14 van de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof
4. Artikel 8bis van het decreet van 22 februari 1995 betreffende de wetenschappelijke of maatschappelijke dienstverlening door de universiteiten of de hogescholen en betreffende de relaties van de universiteiten en de hogescholen met andere rechtspersonen
5. Besluit van de Vlaamse Regering van 15 september 2006 betreffende de steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek.

Bijlage I: MEERJARENPLAN 2007-2011

**STEUNPUNT
FISCALITEIT EN BEGROTING**

Departement
Handelwetenschappen en
Bestuurskunde

Voskenslaan 270
B-9000 Gent

Faculteit Economie en
Bedrijfskunde

Hoveniersberg 24
B-9000 Gent

Faculteit ETEW

Naamsestraat 69
B-3000 Leuven

Inhoud

---

1. Doelstellingen	3
2. globaal overzicht van de inplanning van de projecten	5
3. Globale verdeling van de middelen	9
4. Inhoudelijke omschrijving van het meerjarenprogramma	12
4.1. Spoor A1: optimalisatie en evaluatie van de huidige Vlaamse fiscaliteit	12
4.2. Spoor A2: toekomstscenario's voor de Vlaamse Begroting en fiscaliteit	20
4.3. Spoor A3: fiscaliteit in functie van groei en Werkgelegenheid	28
4.4. B-projecten	41
5. Overzicht van de rapporteringsmomenten	43
6. Specifieke afspraken	44

1. doelstellingen

Het steunpunt fiscaliteit en begroting wenst volgende doelstellingen te bereiken:

- **Het opzetten en uitvoeren van fundamenteel en toegepast onderzoek:**
  - het opbouwen van fundamentele inzichten betreffende de determinanten van de Vlaamse ontvangsten uit de successierechten & de schenkingsrechten;
  - het aanleveren van een schattingsmodel ter ondersteuning van de opmaak van de Vlaamse begroting voor de gewestelijke overdrachtsheffingen.
  - het opbouwen van fundamentele inzichten betreffende de gevolgen van de vergrijzing en de wijziging in de participatiegraad op de financieringsstromen naar de Gewesten;
  - het opzetten van comparatief onderzoek naar de verdeling van de passiva/schulden in een reeks van fiscaal federalistische staten
  - het inschatten van de gevolgen van de federalisering van de passiva voor de regio's onder verschillende scenario's;
  - het aanpassen van het bestaande model Vladymo aan de hervorming Lambertmont-bis & het expliciteren van de economische relaties die achter de het model schuil gaan;
  - het opbouwen van fundamentele inzichten met betrekking tot de impact van fiscaliteit op de werkgelegenheid en de economische groei;
  - de ontwikkeling van een algemeen-evenwichtmodel met bijzondere aandacht voor open-economie-aspecten dat toelaat de effecten van wijzigingen in de vennootschapsbelastingen te analyseren op budget, werkgelegenheid, groei, internationale kapitaalbewegingen, enz.
  - de ontwikkeling van fundamenteel theoretisch inzicht en het uitvoeren van empirisch onderzoek m.b.t. de effecten van wijzigingen in de overdrachtsbelastingen op economische groei en werkgelegenheid.
  - het empirisch testen van theoretische modellen van belastingconcurrentie met bijzondere aandacht voor de impact op de tewerkstelling en economische groei in Vlaanderen.
  - het uitvoeren van empirisch onderzoek m.b.t. de relatie tussen jobreallocatie in verschillende Europese landen en de vennootschapsbelasting.
  - het uitvoeren van empirisch onderzoek betreffende de partiële causale relaties tussen vennootschapsbelastingen en groei, vennootschapsbelastingen en werkgelegenheid, vennootschapsbelastingen en instroom van buitenlands kapitaal, productieve overheidsuitgaven en instroom van buitenlands kapitaal.
  - het empirisch testen van de relatie tussen de economische context van de landen waarin dochterbedrijven gevestigd zijn en de strategie van het moederbedrijf van multinationale ondernemingen in België.
  - het opzetten van fiscaal-juridisch/grondwettelijk onderzoek naar de mogelijkheden tot federalisering van de vennootschapsbelasting, de deling van de grondslag van de personenbelasting en de bundeling van alle administraties bevoegd voor vastgoedheffingen.
  - Het opzetten van comparatief onderzoek betreffende de werking van de fiscale organisatie met het oog op de ondersteuning van hervorming van de fiscale organisatie 2de fase;
  - Het opbouwen van fundamentele inzichten inzake de verkeersheffingen (mogelijke verschuiving naar milieu-gerelateerde belastingscriteria, wegvignet, tolheffing, parkeerheffingen)

Voorgaande opsomming bevat zowel fundamenteel onderzoek dat een langere onderzoekstermijn vergt, als toegepast onderzoek van kortere duur. Zoals in de

volgende paragraaf wordt duidelijk gemaakt zullen deze onderzoeken geclusterd worden in "onderzoekssporen"(=A-sporen) en "onderzoeksprojecten"(=B-projecten).

- Wetenschappelijke dienstverlening(ad-hoc vragen van de opdrachtgever)

Om tegemoet te kunnen komen aan de ad-hoc vragen van de opdrachtgever, zoals geformuleerd onder luik 2.10 in de oproep, wordt een deel van het budget op jaarbasis voorbehouden voor wetenschappelijke dienstverlening. Zoals in de oproep werd aangegeven zal dit budget ingezet worden om het uitschrijven van decreten te ondersteunen, om te onderzoeken of een bepaalde maatregel tot de regionale bevoegdheden hoort of om memories uit te schrijven bij eventuele ingebrekestellingen door de Europese Commissie. Ook duidelijk afgebakende vragen naar data, effecten of naar vergelijkbare procedures etc. in het buitenland kunnen in dit kader aan het Steunpunt Fiscaliteit en Begroting voorgelegd worden. Het Consortium acht het haar taak deze vragen punctueel te beantwoorden.

- Constructie van databanken

Om in de toekomst op een meer betrouwbare manier beleidsevaluaties te kunnen uitvoeren en om de effecten van een regionalisering van een aantal federale belastingen te kunnen nagaan, zal het Steunpunt investeren in de opmaak van diverse databanken. Deze zullen ook gegevens aanleveren die cruciaal zijn voor de onderzoeksuitkomsten van de sporen A1 en A3.

- Bekendmaking/valorisatie van de onderzoeksresultaten

Onverminderd het bepaalde in artikel 46 van de beheerovereenkomst zal het Steunpunt Fiscaliteit en Begroting bijzondere aandacht besteden aan de brede verspreiding van haar onderzoeksresultaten. Enerzijds zal geïnvesteerd worden in academische valorisaties, zoals publicaties in internationale tijdschriften met refereeproces en voorstelling van de resultaten op internationale academische fora. Anderzijds voorziet het Steunpunt valorisaties gericht op administraties, beleidsmedewerkers en beleidsvoerders onder de vorm van studienamiddagen en workshops. Het Steunpunt zal een website ontwikkelen waarop alle publicaties, mits instemming van de opdrachtgever, vrij te raadplegen zullen zijn.

De onderzoeksresultaten zullen aan de opdrachtgever aangeboden worden onder de vorm van Steunpuntrapporten (=resultaat van een afgewerkt onderzoek) of Steunpuntpapers (=tussentijdse bijdragen). Elke bijdrage zal voorzien zijn van een executive summary van max. 2 pagina's waarin de voornaamste resultaten en aanbevelingen zullen opgenomen worden.

Tabel 1 geeft een overzicht van de **taakverdeling** binnen het consortium.

Tabel 1 Taakverdeling binnen het consortium

Promotor	Fundamenteel & toegepast onderzoek	Formuleren beleidsaanbevelingen	Aanmaak databanken	Wet. Dienstverlening	Valoriseren
K.U. Leuven					
G. Bouckaert	X	X			X
H. Vandebussche	X	X	X		X
J. Konings	X	X	X		X
A. Haelterman	X	X		X	X
K. Algoed	X	X			X
D. Heremans	X	X			X
S. Proost	X	X			X
Ugent					
F. Heylen	X	X			X
Hogeschool Gent					
C. Smolders	X	X	X	X	X
L. Van Ootegem	X	X	X	X	X
B. De Groote	X	X		X	X

Voor ad-hoc opdrachten en adviezen verwijzen we verder naar de pool van experts verbonden aan de Hogeschool Gent waarop het Steunpunt desgevallend een beroep kan doen:

- Meester Luc De Meyere (als gastdocent verbonden aan de Hogeschool Gent)
- Meester Toon Doolaeghe (als werkleider verbonden aan de Hogeschool Gent)
- Meester Geert van Haegendoren (als gastdocent verbonden aan de Hogeschool Gent)

2. globaal overzicht van de inplanning van de projecten

Binnen het voorliggend consortium worden de verschillende onderzoeken als volgt gegroepeerd en vorm gegeven:

- **"A-sporen"**: de A-sporen bevatten probleemstellingen die aanleiding geven tot fundamenteel en/of toegepast onderzoek dat een langere onderzoekstermijn vergt. De A-sporen clusteren verwante thema's en voorzien in onderzoek voor min. 4 man/jaren/spoor. Deze thema's kunnen het onderwerp vormen van doctoraal onderzoek en laten desgewenst toe om een doctoraatsbursaal op te enten. Ze bevatten het onderzoek rond de belangrijke uitdagingen die de komende legislatuur de Vlaamse fiscaliteit en begroting in sterke mate zullen beïnvloeden en die voor Vlaanderen nog onvoldoende of onvolledig geëxploreerd werden. Concreet werd geopteerd voor 3 A-sporen:
  - A1: optimalisatie en evaluatie van de huidige Vlaamse fiscaliteit
  - A2: toekomstscenario's voor de Vlaamse begroting en fiscaliteit
  - A3: de fiscaliteit in functie van groei en werkgelegenheid

Spoor A1 wordt gecoördineerd vanuit de Hogeschool Gent en bevat in concreto volgende projecten:

1. onderzoek met het oog op de optimalisatie van de voorspellingsmethodes voor de opbrengsten van Vlaamse belastingen (2-jarig project met een totale personeelsinzet van 1 FTE onderzoeker in 2010 en 2 FTE onderzoekers in 2011)
2. onderzoek naar de impact van de hervorming van de schenkingsrechten op de overheidsontvangsten, op het gedrag van de relevante economische actoren ; vaststelling van de daaruit voortkomende economische effecten (2-jarig project met een totale personeelsinzet van 1 FTE onderzoeker voor de aangegeven periode)

Spoor A2 wordt gecoördineerd vanuit de KUL en bevat in concreto volgende projecten:

1. fiscaal/juridisch onderzoek m.b.t. de overdracht van nieuwe fiscale bevoegdheden (2-jarig project met een totale personeelsinzet van 1 FTE onderzoeker voor de aangegeven periode)
2. de verwachte evolutie van de financieringscapaciteit van Vlaanderen. Deelstudie 1: update van het VLADYMO-model met integratie van vergrijzingsaspecten (1-jarig project met een totale personeelsinzet van 1 FTE onderzoeker voor de aangegeven periode)
3. de verwachte evolutie van de financieringscapaciteit van Vlaanderen. Deelstudie 2: optimaal schuldbeheer in een federale context: studie van de verwachte gevolgen van de federalisering van de passiva van de overheid (3-jarig project met een totale personeelsinzet van 1 FTE onderzoeker voor de aangegeven periode)

Spoor A3 wordt gecoördineerd vanuit UGent en bevat in concreto volgende projecten:

1. de samenhang tussen economische groei, werkgelegenheid en begrotingsbeleid; studie van de effecten van de vennootschapsbelasting (4-jarig project waarvan er 2 toegewezen worden aan het team Konings/Vandenbussche(KUL) en 2 aan het team van Heylen(UGent) met een totale personeelsinzet van 1 FTE onderzoeker voor de aangegeven periode)
2. de impact van de gewestelijke overdrachtsbelastingen op de economische groei (3,5-jarig project met een totale personeelsinzet van 1 FTE onderzoeker voor de aangegeven periode; dit project zal door de promotoren van UGent en Hogeschool Gent verder uitgewerkt worden)

De concrete inplanning van de projecten, de gereserveerde budgettaire middelen en de betrokken promotoren is weergegeven in Tabel 2.

Tabel 2: overzicht van het meerjarenplan betreffende de A-sporen

titel deelproject	2007	2008	2009	2010	2011	instelling	partner
SPOOR A1: OPTIMALISATIE EN EVALUATIE VAN DE HUIDIGE VLAAMSE FISCALITEIT							
optimalisatie van de voorspellingsmethodes voor de opbrengsten van Vlaamse belastingen				71.869,42	146.283,62	HOGENT	SMOLDERS/ VAN OOTEGEM
de impact van de hervorming van de schenkingsrechten op de overheidsontvangsten, op de relevante economische actoren en de daaruit voortkomende economische effecten	68.200,00	69.399,00				HOGENT	SMOLDERS/ VAN OOTEGEM
TOTAAL BUDGET SPOOR A1	68.200	69.399	0	71.869	146.284		
SPOOR A2: TOEKOMSTSCENARIO'S VOOR DE VLAAMSE BEGROTING EN FISCALITEIT							
fiscaal/juridisch onderzoek m.b.t. de overdracht van nieuwe fiscale bevoegdheden	68.200,00	69.399,00				KUL	HAELTERMAN
de verwachte evolutie van de financieringscapaciteit van Vlaanderen. Deelstudie 1: update van het VLADYMO-model met integratie van vergrijzingsaspecten	68.200,00					KUL	HEREMANS/ ALGOED
de verwachte evolutie van de financieringscapaciteit van Vlaanderen. Deelstudie 2: optimaal schuldbeheer in een federale context: studie van de verwachte gevolgen van de federalisering van de passiva van de overheid		50.863,56	51.715,83	52.585,15		KUL	HEREMANS/ ALGOED
TOTAAL BUDGET SPOOR A2	136.400,00	120.262,56	51.715,83	52.585,15	0,00		
SPOOR A3: FISCALITEIT IN FUNCTIE VAN GROEI EN WERKGELEGENHEID							
de samenhang tussen economische groei, werkgelegenheid en begrotingsbeleid	22.733	92.532	117.703	47.913		KUL/ UGENT	HEYLEN/ VANDENBUSSCHE/ KONINGS
de impact van de gewestelijke overdrachtsbelastingen op de economische groei		28.916	70.621,9	71.869,4	73.141,8	UGENT /HOGENT	HEYLEN / SMOLDERS/
TOTAAL BUDGET SPOOR A3	22.733	121.448	188.325	119.782	73.142		
TOTAAL BUDGET A-SPOREN	227.333	311.110	240.041	244.237	219.425		

- **"B-projecten"**: het betreft hier projecten die voorzien worden voor de beperktere opdrachten, voor replicatiestudies en voor trajecten die dichter aanleunen bij wetenschappelijke dienstverlening. Deze B-projecten worden toegekend voor een minimale looptijd van 1 jaar en een maximale looptijd van 2,5 jaar. In overleg met de stuurgroep kunnen verlengingen overwogen worden. Het Steunpunt fiscaliteit & begroting zal concreet investeren in volgende B-projecten:

B1:studie van de bestaande verkeersheffingen en mogelijke inzetbaarheid van deze heffingen als instrument van milieu- en mobiliteitsbeleid (2-jarig project met een totale personeelsinzet van 1 FTE onderzoeker voor de aangegeven periode)

B2:onderzoek naar alternatieve criteria voor de bepaling van het klein beschrijf m.b.t. de registratierechten; afstemming klein beschrijf en abbattement (project met een looptijd van 1 jaar met een totale personeelsinzet van 1 FTE onderzoeker voor de aangegeven periode)

B3:studie ter ondersteuning van de de hervorming van de fiscale administratie 2de fase(project met een looptijd van 2 jaar en 3 maanden met een totale personeelsinzet van 1 FTE onderzoeker voor de aangegeven periode)

In onderstaande Tabel 3 wordt een overzicht gegeven van de concrete inplanning van de projecten, de gereserveerde budgettaire middelen en de betrokken promotoren.

Tabel 3: : overzicht van het meerjarenplan betreffende de B-projecten

naam project	2007	2008	2009	2010	2011	instelling	partner
B-PROJECTEN: in de aanvraag uitgewerkte projecten							
studie van de bestaande verkeersheffingen en mogelijke inzetbaarheid als instrument van milieu- en mobiliteitsbeleid		69.399,00	70.621,98			KUL	PROOST
alternatieve vaststelling klein beschrijf	68.200,00					HOGENT	SMOLDERS/ VAN OOTEGEM
de hervorming van de fiscale administratie,met aandacht voor objectieve meting van de prestaties van de administraties en ontwikkeling van beheersovereenkomsten			17.655,50	71.869,42	73.141,81	KUL	BOUCKAERT/ VAN DOOREN
TOTAAL BUDGET B-PROJECTEN	68.200	69.399	88.277	71.869	73.142		

3. globale verdeling van de middelen

Het budget wordt globaal toegewezen aan 4 grote kostenplaatsen (zie Tabel 4):

1. onderzoeksmiddelen voorzien voor de projecten in de A-sporen
2. onderzoeksmiddelen voorzien voor de B-projecten
3. middelen voorzien voor wetenschappelijke dienstverlening (ad hoc opdrachten en adviesverlening cfr. par. 2.10 van de oproep)
4. middelen voorzien voor de algemene coördinatie, de steunpuntvalorisaties en uitrusting

Tabel 4: : globaal overzicht van de budgetaanwending 2007-2011

OVERZICHT BUDGETAANWENDING	2007	2008	2009	2010	2011	TOTAAL	%
TOTAAL BESCHIKBAAR BUDGET	475.000,0	479.750,0	484.547,5	489.393,0	494.286,9	2.422.977,4	
COORDINATIE, VALORISATIE, UITRUSTING	89.012,0	79.784,2	81.159,9	82.563,1	78.494,4	411.013,6	17,31%
WETENSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING	67.103,3	67.103,3	67.103,3	67.103,3	67.103,3	335.516,5	14,13%
TOTAAL BUDGET A-SPOREN	227.333	311.110	240.041	244.237	219.425	1.242.146,6	52,30%
TOTAAL BUDGET B-PROJECTEN	68.200	69.399	88.277	71.869	73.142	370.887,7	15,62%
TOTAAL IN HET VOORSTEL GEALLOCEERD BUDGET	451.648,6	527.396,3	476.581,8	465.772,7	438.164,9	2.359.564,4	99,35%
SALDO eigen boekjaar	23.351,4	-47.646,3	7.965,7	23.620,2	56.122,0	63.413,0	2,67%
maximaal over te dragen saldo	190.000	95.950	95.000	95.000	95.000		
verwachte onderbesteding (1/12 van A+B-sporen)	24.628	0	0	0	0		
saldo van het boekjaar na overdrachten	47.979	333	8.299	31.919	88.041		

Het budget wordt verondersteld geïndexeerd te worden (zoals voorzien in de Beheersovereenkomst), indicatief à rato van 1% op jaarbasis.

51,61% van de middelen zijn voorbehouden voor fundamenteel/toegepast onderzoek op de A-sporen; Bijna 15% van de middelen zijn gereserveerd voor wetenschappelijke dienstverlening. De korter lopende B-onderzoeken zullen globaal eveneens ca. 15% van de middelen opeisen. Het budget voorziet nog een kleine marge voor verlengingen van projecten of de formulering van een B-project van ca. 6 maanden in 2011.

Door de sterke concentratie van het onderzoek tijdens de eerst jaren van de termijn 2007-2011, wordt voor 2008 een negatief **saldo** op het eigen boekjaar verwacht. Rekening houdend met vertragingen in de aanwervingen in 2007 en overdracht van de onderbestedingsreserve die daarvan het gevolg is, wordt dit tekort evenwel gecompenseerd. Omdat de middelen – mits tijdige vastlegging – ook het volgende jaar betaalbaar zijn, zal bij de formele goedkeuring van het werkjaar 2008, het Steunpunt in de loop van 2007 een project-aanpak voorleggen, met een aantal projecten, die opstarten in 2007 en eindigen in 2008, zodat ze ter waarde van het saldo budgettaire aangerekend kunnen worden op de begroting 2007.

De middelen voorbehouden voor de **algemene coördinatie/valorisatie/uitrusting/interne seminars** zullen als volgt worden aangewend:

- De loonkost verbonden aan de Promotor-coördinator à rato van 50% van de wedde van een hoogleraar verbonden aan de Hogeschool Gent
- De loonkost verbonden aan de inzet van 1 Administratieve medewerker verbonden aan de Hogeschool Gent, niveau B. Deze zal in 2007 100% ingezet worden om de opstart van het Steunpunt en de Administratieve organisatie maximaal te ondersteunen. Vanaf 2008 tot en met 2011 wordt een aanstelling van 75% noodzakelijk geacht.
- Voor 2007 wordt occasioneel voorzien in een uitrustingsbudget van 7.500 euro dat zal verdeeld worden onder de spoorpromotoren. Met deze middelen kunnen pc's, software en kantooruitrusting gefinancierd worden.
- Per jaar wordt een afzonderlijk budget voorzien voor Steunpunt brede valorisaties, voor opleiding van de onderzoeksmedewerkers en voor de organisatie van interne seminars om de synergieën tussen de onderzoeken te bewerkstelligen. Concreet worden voor 2007 en 2011 5.000 euro gereserveerd voor deze activiteiten. Voor de overige jaren wordt dit deelbudget verdubbeld.
- Op alle voorgaande kosten wordt een overhead van 10% toegerekend, conform het oproepdocument.

Tabel 5: : globaal overzicht van de budgetaanwending 2007-2011

Budgetallocatie	2007	2008	2009	2010	2011	Instelling
Budget gealloceerd aan coördinatie, valorisatie, internationale seminars & uitrusting						
Wedde coördinator	39.960	40.759	41.574	42.406	43.254	HOGENT
Wedde administratieve medewerker	28.460	21.772	22.207	22.651	23.105	HOGENT
Uitrustingsbudget/ontwikkeling website	7.500	-	-	-	-	HOGENT
Gezamenlijke valorisaties/interne seminars/opleiding	5.000	10.000	10.000	10.000	5.000	HOGENT
Totaal coördinatie en valorisatie	80.920	72.531	73.782	75.057	71.359	HOGENT
Overhead op de coördinatie en valorisaties	8.092	7.253	7.378	7.506	7.136	HOGENT
Totaal budget coördinatie, valorisatie, internationale seminars, uitrusting,...	89.012	79.784	81.160	82.563	78.494	HOGENT

Voor het luik **wetenschappelijke dienstverlening** wordt voor de begrotingsjaren 2007-2011 het budget van 67.103 euro op jaarbasis gealloceerd. Dit jaarbudget stemt overeen met de kostprijs van 1 FTE onderzoeksmedewerker in de Hogeschool Gent voor een termijn van 1 jaar, rekening houdende met een werkingsbudget van 7500 euro en 10% overhead (rekening houdende met een indexering vanaf 2008). De middelen zullen aangewend worden voor de behandeling van adviesvragen of de realisatie van ad-hoc projecten (looptijd 2 à 6 maanden).

Voor wat de middelen betreft die worden toegerekend per onderzoeksjaar voor **de A-sporen en de B-projecten** werd gewerkt met verschillende **kostenprofielen**. Voor de projecten die worden uitgevoerd in de Hogeschool Gent of die, gezien hun te beperkte looptijd, niet in aanmerking komen voor een doctoraatsbeurs, worden de kosten in onderstaande Tabel 6 in rekening gebracht. De wedde voorzien voor de wetenschappelijk medewerker in de jaren 2008 en volgende betreft de basiswedde voor 2007 rekening houdend met een jaarlijks inflatiepercentage van 2%. De middelen voorzien per FTE zijn nu iets ruimer begroot dan in het prospectus omdat er meer korte termijn projecten voorkomen en hierop idealiter ook eerder personeel met onderzoekservaring moet voor aangetrokken kunnen worden.

Tabel 6: : budget/FTE onderzoeker

Budget gealloceerd per FTE onderzoeker					
	2007	2008	2009	2010	2011
personeelskosten	54.500	55.590	56.702	57.836	58.993
werking	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
subtotaal	62.000	63.090	64.202	65.336	66.493
overhead (=10% op subtotaal)	6.200	6.309	6.420	6.534	6.649
totaal budget/ FTE	68.200	69.399	70.622	71.869	73.142

Voor doctoraatsbursalen (in casu spoor A2: deeltraject 2 rond het optimaal schuldbeheer) wordt een gereduceerd budget voorzien (lijn 3 Tabel 7) Vanzelfsprekend worden ook voor deze bursaaltrajecten werkingsmiddelen en overhead ingecalculleerd.

Tabel 7: vergelijking budget/FTE onderzoeker bursalen en andere onderzoekers

Kostenprofiel	2007	2008	2009	2010	2011
Budget voor projecten met looptijd van max. 3 jaar of projecten uitgevoerd in de Hogeschool Gent	68.200	69.399	70.622	71.869	73.142
Budget voor projecten waarop een bursaal kan bekomen worden	50.028	50.864	51.716	52.585	53.472

De **middelenverdeling** over de 3 partners van het consortium is weergegeven in Tabel 8.

Tabel 8: Middelenverdeling over de consortiumpartners

	2007	2008	2009	2010	2011
Hogent	225.412	163.641	116.470	190.367	261.349
KUL	136.400	189.662	139.993	124.455	73.142
UGent	22.733	106.990	153.014	83.848	36.571
Wetenschappelijke dienstverlening	67.103	67.103	67.103	67.103	67.103
Totaal	451.649	527.396	476.581	465.773	438.165

Een indeling in uitgavencategorieën is opgenomen in Tabel 9.

Tabel 9: verdeling van de kosten over personeel, werking, overhead, wetenschappelijke dienstverlening

	2007	2008	2009	2010	2011
Personeelskosten	304.587	367.326	327.385	319.439	302.329
Werkingskosten	45.000	51.122	44.867	42.988	35.000
Overhead	34.959	41.845	37.225	36.243	33.732
Wetenschappelijke dienstverlening	67.103	67.103	67.103	67.103	67.103
Totaal	451.649	527.396	476.581	465.773	438.165

4. inhoudelijke omschrijving van het meerjarenprogramma

4.1. Spoor A1 : optimalisatie en evaluatie van de huidige Vlaamse fiscaliteit

Het Lambermont-bis akkoord heeft geresulteerd in een beduidende uitbreiding van de fiscale autonomie van de Gewesten. Ten gevolge deze (voorlopig) laatste staats hervorming heeft Vlaanderen nu de volledige normeringsbevoegdheid voor een grotere belastingportfolio. In totaliteit werd in 2005 3.667.400 euro aan gewestbelastingen geïnd, die voor meer dan 80 % gegenereerd werden door de successierechten, de registratierechten en de verkeersbelasting.

Opvallend is dat Vlaanderen deze heffingen niet enkel aanwendt als bron van overheidsontvangsten, maar er duidelijk voor gekozen heeft ze als een hefboom te gebruiken voor de realisatie van een aantal specifieke beleidsdoelstellingen. We verwijzen in dit kader naar de verlaging van de tarieven van de registratierechten en de invoering van het abatement en de meeneembaarheid, die gericht waren op het vergroten van de toegankelijkheid van de woningmarkt voor jonge gezinnen en 'onroerende starters'. We verwijzen ook naar de verlaging van de schenkingsrechten voor bouwgronden (decreet 20.12.2002) die onder meer gericht was op het sneller doorgeven van ongebruikte percelen bouwgrond tussen generaties.

Dit maakt de huidige organisatie en implementatie van de Vlaamse fiscaliteit tot een bijzonder interessant onderzoeksdomein. Enerzijds laten de Vlaamse beleidsinitiatieven toe na te gaan wat de effecten zijn van belastinghervormingen op de ontvangsten en op de bereidheid van de belastingplichtige om zijn belastingen te betalen (zgn. "tax compliance"). Anderzijds kan de Vlaamse case verdere evidentie aanbrengen aan de mate waarin de fiscaliteit geschikt is om ook in andere beleidsdomeinen (mobiliteit, milieu, wonen) structurele veranderingen op gang te brengen. Deze vraagstellingen vergen beleidsevaluatie-onderzoek, wat momenteel voor de Vlaamse fiscaliteit nog maar sporadisch uitgevoerd wordt. Uit de oproep m.b.t. de steunpunten blijkt dat de Vlaamse overheid sterk geïnteresseerd is in dergelijk onderzoek (cfr. Paragraaf 2.4, p. 16 van de oproep).

Naast dergelijke effectmetingen is er nood aan onderzoek dat kan leiden tot optimalisatie van de huidige organisatie en procedures betreffende de Vlaamse heffingen. In de oproep wordt bijvoorbeeld verwezen naar de wenselijkheid om de begroting van de voornaamste gewestbelastingen op een wetenschappelijke manier te onderbouwen (cfr. Paragraaf 2.1., p.13 van de oproep).

- Globaal overzicht van de invulling van het spoortraject

Binnen het spoor A1 zullen 2 projecten ontwikkeld worden; het eerste onderzoek gaat van start in 2010 en zal eind 2011 leiden tot voorspellingen van de successierechten en de schenkingsrechten. Voorafgaand zal een tweede project uitgevoerd worden in 2007 en 2008. Het betreft hier een evaluatie van de effecten van de hervorming van de schenkingsrechten op de ontvangsten en het gedrag van schenkers en erfstaters. Voorlopig wordt uitgegaan van het voorgestelde onderzoeksopzet, maar gezien de interacties met het onderzoek in spoor A3 (effecten van gewestelijke overdrachtsbelastingen op de economische groei) zal begin 2007 een nog verfijnder onderzoeksplan aan de stuurgroep voorgelegd worden.

Tabel 10: Overzicht invulling spoor A1

titel deelproject	2007	2008	2009	2010	2011	instelling	partner
SPOOR A1: OPTIMALISATIE EN EVALUATIE VAN DE HUIDIGE VLAAMSE FISCALITEIT							
optimalisatie van de voorspellingsmethodes voor de opbrengsten van Vlaamse belastingen				71.869,42	146.283,62	HOGENT	SMOLDERS/ VAN OOTEGEM
de impact van de hervorming van de schenkingsrechten op de overheidsontvangsten, op de relevante economische actoren en de daaruit voortkomende economische effecten	68.200,00	69.399,00				HOGENT	SMOLDERS/ VAN OOTEGEM
TOTAAL BUDGET SPOOR A1	68.200	69.399	0	71.869	146.284		

- Beschrijving van het deelproject: optimalisatie van de voorspellingsmethodes voor de opbrengsten van de Vlaamse belastingen

Situering van het onderzoeksthema

Cfr. Paragraaf 2.1. van de oproep.

Vlaanderen inde in 2005 meer dan 3,37 miljoen aan ontvangsten uit Gewestbelastingen. In totaal maken deze heffingen 17.5% uit van de totale ontvangsten. Hoewel Vlaanderen 11 verschillende belastingen aan haar ingezetenen oplegt, zijn slechts 3 heffingen verantwoordelijk voor meer dan 80% van deze gewestelijke belastinginkomsten. Het betreft hier de registratierechten, de successierechten en de verkeersbelastingen. Gezien de impact van deze heffingen op de globale ontvangsten, is het voor de overheid van het grootste belang te kunnen steunen op betrouwbare ramingen bij de opmaak van de begroting. Accurate begrotingsgegevens zijn bovendien van het grootste belang voor de opvolging van het verdrag van Maastricht en het latere Stabiliteitspact.

Het doelmatig budgetteren van belastingontvangsten vergt inzicht in de voor- en nadelen van diverse voorspellingsmethodes. Zijn macro-economische schattingen te prefereren op micro-economische simulaties en waarom? Eveneens belangrijk is een gegronde kennis van de determinanten van de belastinggrondslag. Wat bepaalt de omvang van de belastingbasis? Hoe compliant zijn belastingbetalers? Tenslotte moeten voorspellingsmodellen regelmatig aangepast worden aan wijzigingen van de belastingwetgeving. Dit onderzoek wil voorgaande aspecten bestuderen m.b.t. de registratierechten, de successierechten en de schenkingsrechten.

Wetenschappelijke state of the art + theoretisch kader

Dit onderzoek is enerzijds gerelateerd tot de literatuur betreffende voorspellingsmethodes en voorspellingsresultaten en zal anderzijds steunen op de literatuur m.b.t. determinanten van de overdrachtsbelastingen.

Het voorspellen van belastingontvangsten geniet sinds de totstandkoming van de EMU vernieuwde aandacht. Het internationaal monitoren van de schuldgraad van de lidstaten en van de overheidstekorten heeft het belang van accurate en onvertekende budget forecasts weer op de voorgrond gebracht. De fiscale administraties van de diverse landen inspireren zich bij de opmaak van de begroting vaak op de forecasts van supranationale instanties zoals het IMF, de OESO of de Europese Gemeenschap. De huidige stand van het onderzoek wijst uit dat er

significante kwaliteitsverschillen zijn m.b.t. de voorspellingen en dat de prestaties van de voorspellers landgebonden zijn. Artis & Marcellino (2001) toonden bijv. aan dat het IMF tot betrouwbaardere schattingen kwam voor Frankrijk en Duitsland, terwijl Italië en het Verenigd Koninkrijk zich best lieten inspireren door de forecasts van de OESO en de Europese Commissie.

Tweede algemene vaststelling betreft het gegeven dat de voorspellingen van fiscale variabelen voor de euro-zone doorgaans te optimistisch zijn (Favero & Marcellino,2005). Deze te gunstige inschatting van de fiscale toestand (schuldgraad, saldo,ontvangsten) van een land kan te wijten zijn aan onbetrouwbare voorspellingen m.b.t. kernvariabelen zoals de inflatie, de evolutie van het BBP (Banerjee, Marcellino & Masten,2006), aan niet toewijsbare forecasting error of aan de asymmetrische verliesfunctie van het voorspellende agentschap, die vaak onder politieke druk staat bij de bekendmaking van de forecasts (Artis & Marcellino,2001). We verwijzen in dit kader naar het pleidooi van Jonung & Larch (2005) voor de oprichting van onafhankelijke forecasting agencies. Hoedanook blijkt het voorspellen van saldi (Favero & Marcellino,2005) en van belastingontvangsten (Auerbach,1999; Golosov & King,2002) in het algemeen een hachelijke onderneming.

Derde vaststelling betreft de prestaties van diverse schattingsmodellen. Deze variëren van ARMA-modellen (autoregressive moving average) en VAR-modellen (vector autoregression) tot SEM- modellen (simultaneous equation models) of nog eenvoudigere tijdreeksanalyses. Opvallende bevinding is het feit dat eenvoudige schattingsmodellen (random walk) niet noodzakelijk slechter presteren. Dit houdt verband met de vaak korte tijdreeks waarover men beschikt, maar ook met het gegeven dat eenvoudigere tijdreekstechnieken robuuster of dus minder gevoelig zijn voor structurele breuken in de data. Ook presteren meer gesofisticeerde modellen niet altijd naar verwachting door het gegeven dat diverse variabelen gevoelig zijn voor institutionele en economische wijzigingen (Favero & Marcellino,2005). Voorspellingen die zuiver op de (niet-kwantitatieve) inschatting van experts gebaseerd zijn blijken over het algemeen tot de minst betrouwbare resultaten te leiden (Mocan & Azad,1995).

Deze inzichten vormen een belangrijke leidraad bij het opstellen van voorspellende modellen voor de Vlaamse overdrachtsbelastingen, die in het algemeen nog maar weinig bestudeerd werden. Voor zover ons bekend is de accuraatheid van de voorspellingen van de ontvangsten van de successierechten en de schenkingsrechten belastingadministratie nog niet eerder door een onafhankelijke instantie onderzocht. Evenmin hebben we weet van alternatieve modellen om deze ontvangsten te begroten. Wel verwijzen we naar de resultaten van de studie in opdracht van de Vlaamse overheid (cfr. SBOV) waarbij de rente-, inflatie- en conjunctuurgevoeligheid van de ontvangsten inzake de registratierechten werden onderzocht. In het kader van deze analyse werd een model ontwikkeld dat toeliet tevens de effecten van de hervorming van de registratierechten te schatten (Smolders & Brys, 2005). Desbetreffende eenvoudige tijdreekschatting liet toe de te verwachten ontvangsten van de registratierechten 6 maanden op voorhand te schatten. Ondanks de goede fit van het model, is verder onderzoek naar de gevoeligheid van de registratierechten voor schokken op de woningmarkten noodzakelijk. De gehanteerde datareeks is immers nog steeds zeer kort en situeert zich in een periode die uitsluitend door hoogconjunctuur op de vastgoedmarkten gekenmerkt werd.

Naast de forecasting literatuur, kunnen we dit voorstel kaderen in de literatuur betreffende de determinanten van de ontvangsten van overdrachtsbelastingen. Om

de ontvangsten uit schenkingsrechten en successierechten accuraat te kunnen voorspellen, dienen we inzicht op te bouwen in het gedrag van erflaters en schenkers. In Vlaanderen is deze materie nog niet bestudeerd. De internationale literatuur levert wel inzichten op betreffende het tijdstip en de beweegredenen van vermogenstransfers (Joulfaian,1998 & 2000; McGarry,2000; Rowlingson & McKay,2004). Erfenissen kunnen volledig accidenteel zijn, als gevolg van de onzekere levensduur (Davies,1981). Ze kunnen ook een bewuste strategie zijn van erflaters om de welstand van hun nazaten te garanderen of het gedrag van de nabestaanden te sturen (Bernheim et al,1985). Verder zijn erfenissen ook het resultaat van de afweging van altruïstisch en egoïstisch gedrag: de afweging van het nut van het geven aan derden ten opzichte van het nut van het zelf consumeren (Kopczuk & Slemrod,2000)(Gale & Slemrod,2001).

Omdat belastingplichtigen reageren op belastinghervormingen, moeten de effecten van dergelijke wetwijzigingen nauwkeurig in kaart worden gebracht. Dit gegeven is het onderwerp van een tweede onderzoeksproject (cfr.het volgende voorstel dat besproken wordt), waarvan de output zal gebruikt worden om het conceptueel model van de ontvangsten mee te onderbouwen.

Ook wensen we in dit project aandacht te hebben voor potentiële interacties van verschillende beleidsmaatregelen. Zo kan een verlaging van de schenkingsrechten op bouwgronden de ontvangsten uit de overige overdrachtsbelastingen (registratierechten en successierechten) beïnvloed hebben. Zijdelings willen we ook de effecten van de vergrijzing op de toekomstige ontvangsten uit de successierechten en schenkingsrechten behandelen. Uit Nederlands en Brits onderzoek blijkt dat ouderen een sterke weerstand vertonen om de eigen woning 'op te consumeren' wat resulteert in effecten op de prijzen op de woningmarkten en wat bijgevolg ook doorvertaald zal worden in de geïnde successierechten en schenkingsrechten (Haffner,2005).

Tenslotte richten we ons op de literatuur rond tax compliance (voor een literatuurstudie m.b.t. tax compliance verwijzen we naar Brys, Naert, Smolders & Van Ootegem,2003) omdat overdrachtsbelastingen bij uitstek ontwijkingsgevoelig zijn.

Fundamentele en toegepaste vraagstelling

1. Welke zijn de determinanten van de ontvangsten van de successierechten & van de schenkingsrechten?
2. Hoe goed presteren de momenteel gebruikte schattingsmodellen?
3. Hoe worden de successierechten en schenkingsrechten door buitenlandse administraties geraamd?
4. Welke macro-economische modellen verdienen de voorkeur: autoregressive moving average models, vector autoregression models of eenvoudige tijdreeks-schattingen?

Onderzoeksonderwerp

Fase 1:

Literatuuronderzoek betreffende de aangewezen schattingsmethodes van fiscale ontvangsten, de determinanten van de onderzochte belastingen, de in het buitenland gehanteerde modellen en specificaties.

Fase 2:

Onderzoek naar het profiel van de schenkers en erflaters; In eerste instantie zal de Administratie bevoegd voor de inning van de schenkingsrechten en de

successierechten worden geraadpleegd op na te gaan welke data centraal beschikbaar zijn betreffende dit profiel. Bij ontstentenis van data of gebrek aan medewerking van de administratie zal overwogen worden een brede survey op te zetten via de notarissen, die bevoorrechte getuige zijn van de afhandeling van dossiers inzake successierechten en schenkingsrechten.

Fase 3:

Opstellen van het conceptueel model en schatten van de onderliggende relaties

Fase 4:

Opbouw van de databank

Fase 5:

Voorspelling van de begrotingsontvangsten

Voorziene valorisaties

1. Beleidspapers:

- December 2009: onderzoekspaper : het voorspellen van fiscale ontvangsten: methoden, determinanten en ervaringen van buitenlandse belastingadministraties; verslag van het literatuuronderzoek
- Juli 2010: onderzoekspaper: conceptueel model ter voorspelling van de successierechten
- December 2010: onderzoekspaper conceptueel model ter voorspelling van de verkeersbelastingen
- April 2011: onderzoekspaper: ex post validering van de ontwikkelde modellen
- Juni 2011: schatting van de ontvangsten van de successierechten en de verkeersbelastingen op basis van de ontwikkelde modellen

2. Wetenschappelijke bijdragen voor internationale congressen en relevante tijdschriften

Beperkte bibliografie

- Artis, M. & Marcellino, M. (2001). Fiscal forecasting: the track record of the IMF, OECD and EC, *Econometrics journal*, 4:20-36.
- Auerbach, A.J. (1999). On the performance and use of government revenue forecasts, *National tax journal*, 52(4):767-82.
- Banerjee, A., Marcellino, M. & Masten, M. (2006). Leading indicators for euro area inflation and GDP growth *Oxford bulletin of economics and statistics*, 68, 230-265.
- Bernheim, B., Douglas, A., Shleifer, A. & Summers, L.H. (1985). The strategic bequest motive, *Journal of political economy*, 93(6):1045-1076.
- Brys, B., Naert, F., Van Ootegem, L. & Smolders, C. (2003). Compliance met betrekking tot registratierechten: lessen uit de literatuur - bijlagen. Gent: SBOV. 16 p.
- Favero, C.A. & Marcellino, M. (2005). Modelling and forecasting fiscal variables for the euro area, *Oxford bulletin of economics and statistics*, 67(1):755-778.
- Gale, W.G. & Slemrod, J. (2001). Rethinking the estate and gift tax: overview, NBER-working paper, n°8205.
- Golosov, M. & King, J. (2002). Tax revenue forecasts in IMF-supported programs, IMF-working paper, 02/236.
- Granger, C.W.J. & Newbold, P. (1986). *Forecasting economic time series*, 2nd edition, New York: Academic press.
- Haffner, M.E.A. (2005). Appel voor de dorst? Vermogen van ouderen op de woningmarkt, Beleidsrapport DGW/NETHUR-partnership 29.
- Jonung, L. & Larch, M. (2005). Improving fiscal policy in the EU. The case of independent forecasts, mimeo, EC.
- Joulfaian, D. (2000). Choosing between gifts and bequests: how taxes affect the timing of wealth transfers, OTA paper 86.
- Joulfaian, D. (1998). The federal estate and gift tax: description; profile of taxpayers, and economic consequences, ota-paper, n°80.
- Lenoir, T. & Valenduc, C. (2006) Herziening van de macro-economische methode voor de raming van de fiscale ontvangsten, Documentatieblad van het ministerie van financiën, februari 2006,
- McGarry, K. (2000). Inter vivos transfers and intended bequests, NBER-paper, 14(1):93-120.
- Mocan, H.N. & Azad, S. (1995). Accuracy and rationality of state general fund revenue forecasts: evidence from panel data, *International journal of forecasting*, 11:417-427.

Roosens,E. & Van Craeynest,B. (2002). De conjunctuurgevoeligheid van de Belgische openbare financiën in de Callataÿ,E. (ed.) La fin du déficit budgétaire. Analyse de l'évolution récente des finances publiques belges, pp.43-61.

Rowlingson,K. & Meckay,S. (2004) Attitudes towards inheritance. A literature review and secondary analysis of data, working paper, university of Bath.

Savage,R. (2000). Recettes publiques 1960-1999 et déterminants: effets de structure et impulsions discrétionnaires de la politique fiscale, Documentatieblad van het ministerie van financiën,(60)1:35-326.

Smolders,C. & Brys,B. (2005). De conjunctuurgevoeligheid van de Vlaamse registratierechten en het belang van de hervorming voor de evolutie van de ontvangsten.Analyse op basis van data m.b.t. de periode 1991-2005. SBOV. Gent. 17 p.

Strauch,R.,Halleberg,M. & Von Hagen,J. (2004). Budgetary forecasts in Europe- the track record of stability and convergence programmes,ECB-working paper 307.

Van Mechelen,D. (2006). Beleidsbrief 2006. Financiën en begroting,Brussel, Vlaamse overheid.

Uitvoerders

Promotoren : Prof. dr. C. Smolders, Prof. dr. Luc Van Ootegem

TijdsTabel

2007	2008	2009	2010	2011

- Beschrijving van het deelproject : de impact van de hervorming van de schenkingsrechten op de overheidsontvangsten, op de relevante economische actoren en de daaruit voortkomende economische effecten

Situering van het onderzoeksthema

Cfr. Paragraaf 2.4. van de oproep.

De Vlaamse overheid heeft in de afgelopen legislatuur diverse initiatieven aan de dag gelegd om de Vlaamse fiscaliteit een eigen profiel te geven. Zo voerde dit gewest in 2002 een grondige hervorming van de registratierechten door. Deze heeft geleid tot de daling van de tarieven van deze overdrachtsbelasting, tot de invoering van het abatement en de ontwikkeling van een uniek systeem van meeneembaarheid van de reeds betaalde rechten. Nog in 2002 werd een verlaagd tarief voor het registratierecht op schenkingen onder levenden gecreëerd indien het voorwerp van de schenking een perceel bouwgrond was, bestemd voor woningbouw. Sedert 1.01.2004 genieten de Vlaamse belastingplichtigen ook van een verlaging van de schenkingsrechten voor roerende goederen. Met betrekking tot de successierechten werden volgende maatregelen genomen: gelijkschakeling van stiefkinderen, zorgkinderen en biologische kinderen; vermindering van de successierechten ten voordele van gehandicapte ergenamen; vrijstelling van successierechten ingeval van vererving van bossen en gronden gelegen in VEN-gebieden, vrijstelling van de successierechten op de gezinswoning voor de langlevende partner.

Voorliggende beleidsinitiatieven kaderen in het streefdoel de fiscaliteit te 'humaniseren' en de eigendomsverwerving te faciliteren. Vraag is evenwel of deze maatregelen ook tot de beoogde resultaten leiden en wat de effecten van deze maatregelen zijn op de ontvangsten. Om dit te kunnen evalueren moeten beschikken over doelstellingen die SMART-geformuleerd zijn. Voor de recentere beleidsmaatregelen werd hier alvast werk van gemaakt via de RIA. Sedert 1 januari 2005 dient (in navolging van ondermeer Canada, het Verenigd Koninkrijk, de VSA, Australië en Nederland) voor nieuwe regelgeving immers een ReguleringsImpactAnalyse (RIA) uitgevoerd te worden. Het betreft hier een document van een 3 à 5-tal pagina's waarin de de aanleiding en het doel van elke

maatregel moeten gesitueerd worden en verder de opties, verwachte effecten en voorgestelde monitoring moeten geëxpliciteerd worden. Omdat ook belastinghervormingen hieraan onderworpen zijn, bieden deze RIA's als dusdanig bijzonder interessante informatie die het startpunt van een beleidsevaluatiestudie kan vormen.

De wetenschappelijke state of the art+theoretisch kader

Voorliggend onderzoek vormt een evaluatiestudie m.b.t. fiscale beleidsmaatregelen. Hoewel dergelijke analyse van beleidseffecten doorgaans eerder het voorwerp zijn van bestuurskundige literatuur, halen we ons onderzoekskader hier toch uit de tax economics literatuur. Hier worden voornamelijk de effecten bestudeerd op de belastingontvangsten en op de tax compliance, maar ook de welvaartseffecten en mogelijke distortionaire effecten kregen hier ruime aandacht (Auerbach & Slemrod,1997).

De analyse kan ingebed worden in de brede stroom van publicaties over de effecten van het belasting/vrijstellen van belasting van erfenissen en giften. Voornamelijk in de VSA is er sinds decennia een levendig debat rond het nut, de opbrengsten, de vorm en de effecten van zgn. 'taxes on estate, gifts and generation-skipping transfers' (Saxton & Thornberry,1998) (Joulfaian,1998) (Gale & Slemrod,2001). Successierechten worden door sommigen geprezen omwille van hun progressief karakter en omwille van het feit dat ze liefdadigheid stimuleren (Bakija, Gale & Slemrod,2003) (Joulfaian,2005). Anderen verwerpen de heffing op grond van de verstovende impact van de belasting inzake de keuze tussen levenslange consumptie en vermeerdering. Van de belasting wordt ook verwacht dat ze het sparen van erfelers zal ontmoedigen. Volgens het model van Gale & Perozek (2001) zijn is dit effect afhankelijk van de motieven achter de vermogenstransfer en van de reactie van zowel de ontvanger als de donor. Bovendien kunnen hogere overdrachtsheffingen, in bepaalde omstandigheden, ook tot meer sparen aanleiding geven. Een andere focus vinden we in de studie van Joulfaian (2000), waar de impact van transfertaksen op het moment van vermogensoverdracht wordt onderzocht. Tenslotte verwijzen we naar de literatuur betreffende de compliance kosten verbonden aan dergelijke heffingen. Transferbelastingen zoals de successierechten kunnen makkelijk vermeden of ontdoken worden en vergen grote investeringen in de controlecapaciteit van de belastingadministratie (Kopczuk & Slemrod,2000). Volgens Gale & Slemrod (2001) is de evidentie m.b.t.deze negatieve effecten van overdrachtsbelastingen evenwel nog niet robuust genoeg en zijn er geen valabele alternatieven die de progressiviteit van het belastingsysteem in stand kunnen houden. In plaats van de successierechten te elimineren stellen ze voor alle achterpoortjes te sluiten en de tarieven te verminderen. De discussies betreffende potentiële effecten van hervormingen van de estate & gift tax kan ons inspireren voor deze studie m.b.t. de effecten van de Vlaamse belastinghervormingen op het vlak van de schenkingsrechten en successierechten.

Fundamentele en toegepaste vraagstelling

- Welke waren de beoogde effecten van de respectieve hervormingen van de successierechten en schenkingsrechten? Hoe werden deze opgevolgd op basis van de RIA?
- Wat zijn de effecten van deze hervormingen op de ontvangsten?
- Wat zijn de effecten van deze hervorming op de keuze van het moment van schenkingen?
- Welke wijzigingen hebben de hervormingen teweeg gebracht in het spaargedrag van de belastingplichtige?

- Leiden de belastinghervormingen tot een grotere aanvaardingsgraad van de overdrachtsbelastingen?
- welke lessen kunnen we trekken uit buitenlandse hervormingen van de overdrachtsbelastingen?
- Is de reguleringimpactanalyse een nuttig instrument om de hier onderzochte beleidseffecten in kaart te brengen?

Onderzoeksontwerp

De studie zal opgestart worden in 2007 en afgerond zijn in december 2009. Ze moet onderzoeksresultaten aanleveren die ook nuttig moeten zijn voor het onderzoek dat deels uitmaakt van spoor A3 en dat inzichten moet opleveren rond de impact van overdrachtsbelastingen op de economische groei. Gezien het feit dat sommige hervormingen (bijv. de verlaging van de schenkingsrechten op roerende goederen of de volledige afschaffing van successierechten op het geërfde onroerend goed) dan nog maar enkele jaren hun ingang gevonden hebben, zijn de tijdreeksen te kort om een betrouwbare econometrische inschatting van de effecten te genereren.

Idealiter zouden gedragseffecten moeten nagegaan worden aan de hand van micro-data. Deze zijn echter op dit ogenblik niet in ons bezit. Bij de start van de studie is het van bijzonder belang alle beschikbare bronnen in kaart te brengen (data van de administraties, data beschikbaar bij estate planners, bij notarissen, bij private bankers,...) Afhankelijk van de raadpleegbare bronnen en hun betrouwbaarheid zal overwogen worden om aanvullend een survey-onderzoek te doen betreffende de appreciatie van de hervorming door de belastingplichtigen. We onderscheiden volgende onderzoeksfasen:

Fase 1:

Literatuuronderzoek betreffende de effecten van transactiebelastingen op de fiscale ontvangsten, op beslissingen betreffende intergenerationele transfers en op het sparen van belastingplichtigen. Prospectie van de gegevens betreffende schenkers, erfstaten en erfgenamen aanwezig bij de administratie die instaat voor de inning van de heffingen. Analyse van het instrument RIA, als monitoring instrument

Fase 2:

Uitwerken van de meest aangewezen methodologie in overeenstemming met de beschikbare data

Fase 3:

Verwerking van de data

Fase 4:

Eindrapport

Voorziene valorisaties

1. beleidsrapporten waarin gerapporteerd wordt over de verschillende deelfases van het onderzoek
2. Wetenschappelijke bijdragen voor internationale congressen en relevante tijdschriften

Beperkte bibliografie

- Auerbach, A. & Slemrod, J. (1997). The economic effects of the Tax Reform Act of 1986, *Journal of economic literature*, 35(2):589-632.
- Bakija, J., Gale, W.G. & Slemrod, J. (2003). Charitable bequests and taxes on inheritance and estates: aggregate evidence across states and time, *American economic review*, 93(2):366-370.
- Gale, W.G. & Perozek, M.G. (2001). Do estate taxes reduce saving? In Gale, W.G., Hines, J.R. & Slemrod, J. (2001) *Rethinking estate and gift taxation*, Brookings.
- Gale, W.G. & Slemrod, J. (2001) Death watch for the estate tax, *Journal of economic perspectives*, vol. 15, 205-218.

IALE(2004). RIA. De ontwikkeling van het instrumentarium voor de reguleringssimpactanalyse, Gent.

Joulfaian, D. (1988). The federale state and gift tax: description, profile of taxpayers, and economic consequences, OTA-paper, n°80.

Joulfaian, D. (2000). Choosing between gifts and bequests: how taxes affect the timing of wealth transfer, OTA-paper n°86

McGarry, K. (2000). Inter vivos transfers and intended bequests, NBER-paper, 14(1):93-120.

Kopczuk, W. & Slemrod, J. (2000). The impact of the estate tax on the wealth accumulation and avoidance behavior of donors, NBER-working paper, n°7960

Mocan, H.N. & Azad, S. (1995). Accuracy and rationality of state general fund revenue forecasts: evidence from panel data, International journal of forecasting, 11:417-427.

Saxton, J. & Thornberry, M. (1998). The economics of the estate tax, a joint committee study, US Congress, Washington.

Smolders, C. & Brys, B. (2005). De conjunctuurgevoeligheid van de Vlaamse registratierechten en het belang van de hervorming voor de evolutie van de ontvangsten. Analyse op basis van data m.b.t. de periode 1991-2005. SBOV. Gent. 17 p.

Vlaamse Regering (2004). Omzendbrief VR 2004/13 betreffende de invoering van een lichte reguleringssimpactanalyse, Brussel.

Uitvoerders

Promotoren: Prof. dr. C. Smolders, Prof. dr. Luc Van Ootegem

TijdsTabel

2007	2008	2009	2010	2011
X	X			

4.2. Spoor A2: toekomstscenario's voor de Vlaamse begroting en fiscaliteit

- Globaal overzicht van de invulling van het spoortraject

Onderzoeksspoor A2 focust op de uitdagingen waarmee de Vlaamse overheid in de nabije toekomst zal geconfronteerd worden.

In de eerste deelstudie van dit spoor zal een analyse opgezet worden om na te gaan welke effecten de vergrijzing heeft op de financiële middelen van de gewesten en gemeenschappen. Demografie speelt immers een belangrijke rol in de Bijzondere Financieringswet. De BTW middelen worden bepaald door de evolutie van het aantal min 18 jarigen. Vergrijzing heeft ook gevolgen voor de successie- en registratierechten die beiden regionale belastingen zijn. Via de werkgelegenheidsgraad (dat het BNP bepaalt) zal er ten slotte ook een effect zijn voor de financiering van de gewesten en gemeenschappen.

In een tweede deelstudie zal ingegaan worden op de potentiële effecten van de overdracht van passiva aan de regio's. Hoe kan een dergelijke overdracht van de federale schuld georganiseerd worden en welke zijn de potentiële gevolgen hiervan voor de Vlaamse financiën? In een tweede deelstudie zullen we met behulp van een micro-simulatiemodel Vladymo prognoses genereren omtrent deze effecten.

Een derde deelstudie is voorbehouden voor de studie van de mogelijkheden tot en effecten van de regionalisering van de vennootschapsbelasting en de eventuele deling van de grondslag van de personenbelasting. In de septemberverklaring 2005 van de Vlaamse Regering werd immers opnieuw de aandacht gevestigd op de behoefte van de regio's om de financiële en fiscale autonomie te versterken. De Minister-President pleitte voor nieuwe en noodzakelijke stappen in de staatshervorming, aansluitend bij de resoluties van het Vlaamse Parlement van 3 maart 1999. Deze resoluties voorzagen niet enkel in de inmiddels gerealiseerde integrale overdracht van de gewestelijke belastingen, maar bevatten ook een

pleidooi voor de volledige overdracht van de personenbelasting aan de deelstaten. Diverse alternatieven lagen ter afweging voor; ofwel de keuze voor een concurrerende bevoegdheid, ofwel de keuze voor een exclusieve bevoegdheid. Ook de vennootschapsbelasting werd, zij het beperkt, betrokken bij de plannen tot verruiming van de fiscale autonomie.

Ondertussen beschikt de overheid over enkele studies die het debat rond de regionalisering van de vennootschapsbelasting kunnen ondersteunen. Deze studies werden opgemaakt door Prof.dr.A. Haelterman (KUL) die eveneens deel uit maakt van dit consortium. De lopende studies terzake onderzoeken diverse mogelijkheden gaande van de beperkte ristournering van opbrengsten naar de volledige toebedeling van de bevoegdheid inzake de tariefvaststelling en de vaststelling van de voor een economisch beleid relevante elementen van de belastbare basis.

Wat de vennootschapsbelasting betreft dienen twee onderdelen nader te worden uitgewerkt: de daadwerkelijke uitbouw van de technische uitwerking van de regionalisering, en de verbijzondering van de specifieke maatregelen die in een eigen Vlaamse context prioriteit genieten. Input leveren voor deze prioriteitsstelling behoort tot de opdracht. Verdere uitwerking van deze studies is afhankelijk van de evaluatie van de beleidsmakers m.b.t. de studies die momenteel voorgelegd zijn. In elk geval zal er voor medio 2007 uitgebreid worden gerapporteerd met betrekking tot de haalbaar geachte scenario's.

Wat de personenbelasting betreft dient het theoretisch model nog te worden uitgedacht, waarbij de techniciteit geringer is dan bij de vennootschapsbelasting (geen problematiek van "vaste inrichtingen" in de andere deelstaten enz..). Deze studie moet leiden tot een keuze voor een volledige regionalisering van belastbare basis en tarief, dan wel voor regionale bevoegdheden wat betreft aanpassingen aan of onderdelen van het tarief, dan wel van onderdelen bij de vaststelling van de belastbare basis. Voor deze deelstudie van spoor A2 werd gezien de geschetste stand van zaken (studies nog ter evaluatie) geen gedetailleerd onderzoeksvoorstel ontwikkeld. Wel werd in de begroting een budget voor telkens 1 FTE voorbehouden voor 2007 en 2008 om deze problematiek verder te bestuderen. Medio 2007 zal een rapport worden opgeleverd, dat een verkennend beeld schetst van de mogelijkheden, met oplijsting van de wijze waarop de praktische implicaties kunnen worden aangepakt.

Eind 2007 zal in functie van de evolutie m.b.t. de staatshervorming de inhoudelijke oriëntering geëvalueerd worden en desgevallend bijgestuurd.

Tabel 11: Overzicht invulling spoor A2

SPOOR A2: TOEKOMSTSCENARIO'S VOOR DE VLAAMSE BEGROTING EN FISCALITEIT							
fiscaal/juridisch onderzoek m.b.t. de overdracht van nieuwe fiscale bevoegdheden	68.200,00	69.399,00				KUL	HAELTERMAN
de verwachte evolutie van de financieringscapaciteit van Vlaanderen. Deelstudie 1: update van het VLADYMO-model met integratie van vergrijzingsaspecten	68.200,00					KUL	HEREMANS/ ALGOED
de verwachte evolutie van de financieringscapaciteit van Vlaanderen. Deelstudie 2: optimaal schuldbeheer in een federale context: studie van de verwachte gevolgen van de federalisering van de passiva van de overheid		50.863,56	51.715,83	52.585,15		KUL	HEREMANS/ ALGOED
TOTAAL BUDGET SPOOR A2	136.400,00	120.262,56	51.715,83	52.585,15	0,00		

- Beschrijving van het deelproject: Optimaal schuldbeheer in een federale context: studie van de verwachte gevolgen van de federalisering van de passiva van de overheid (promotor= Prof. dr. D. Heremans & Prof. dr. K. Algoed, K.U.Leuven)

Situering van het onderzoeksthema

Cfr. Paragraaf 2.8 van de oproep.

Een hoge overheidsschuld legt een hypotheek op de welvaart van een land. De afbetaling van de overheidsschuld vereist versturende belastingen. Die afbetalingen verdringen bovendien andere, productieve dan wel sociale, overheidsuitgaven. Een actief schuldbeleid is bijgevolg van groot belang in een land met een hoge overheidsschuld, zowel in absolute als in relatieve termen (278,117 miljard euro uitstaande overheidsschuld eind 2005, een schuldgraad van 93,3% in 2005 ten opzichte van 70,8% in de eurozone). Dat schuldbeleid heeft zowel betrekking op het begrotingsbeleid waarbij in België de afbouw van de overheidsschuld centraal staat als op het schuldbeheer ('debt management') waarbij de interestlasten op de overheidsschuld worden geminimaliseerd.

Deze studie wil nagaan hoe het schuldbeheer best wordt georganiseerd in een federaal land. In dat kader wordt onderzocht of en hoe de overheidsschuld kan worden verdeeld tussen de federale overheid en de regio's. Tot nu toe werden bij de opeenvolgende staatsvormingen in ons land vooral activa en in veel mindere mate passiva overgedragen aan de gewesten en gemeenschappen.

We willen hierbij ook onderzoeken of de regio's voldoende budgettair worden geresponsabiliseerd (met de juiste budgetbependingen geconfronteerd) om tot een evenwichtige sanering van de overheidsschuld te komen. In deze analyse komen

cruciale problemen zoals belastingconcurrentie als gevolg van een mobiele belastingbasis en de pendel van werknemers naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, aan bod.

Wetenschappelijke state of the art + theoretisch kader

In de academische discussie werd in ons land geen éénduidig antwoord geformuleerd op de vraag of het schuldbeheer moest worden gedecentraliseerd. Er werden zowel argumenten pro als contra decentralisatie aangehaald. Voor de enen zou een regionalisering van de overheidsschuld de regio's confronteren met een hardere budgetvergelijking en aldus de druk om te saneren opdrijven (zie De Grauwe, 1991). Anderen wezen op de versturende effecten op de financiële markten in geval van een opsplitsing van de overheidsschuld, meer in het bijzonder op de hogere risicopremies die de regio's zouden moeten betalen (zie Van Rompuy, 1992).

Wanneer vervolgens concreet over schuldsplitsing wordt gepraat, worden vaak eenvoudige en gemakkelijk te kwantificeren formules verkozen boven eerder complexe want op theoretische onderbouw gefundeerde formules. Vooral bevolking en bruto regionaal product spelen, wegens hun eenvoud en politieke haalbaarheid, een rol in die eenvoudige formules. Drèze (1993) hanteert een andere invalshoek door een theoretisch gefundeerd criterium voor schuldsplitsing voor te stellen. In dat criterium zit distributieve neutraliteit verankerd vermits geen enkele burger slechter of beter af mag zijn als gevolg van de splitsing zelf. Het al of niet opsplitsen van land zal dan alleen omwille van efficiënte gebeuren en niet omwille van de 'gratis lunch' die zou volgen uit het wegvallen van transfers binnen de vroegere staat.

Budgettaire distributieve neutraliteit vereist dat elke regio een aandeel in de federale schuld krijgt ter grootte van zijn aandeel in het primair saldo van de gezamenlijke overheid. Drèze's regel zorgt er voor dat elke regio zijn uitgaven en ontvangsten op het vroegere peil kan houden zonder schulduitgifte na de splitsing.

Cattoir en Docquier (2004) hebben een dynamische versie van Drèze's regel voor schuldsplitsing uitgewerkt door rekening te houden met toekomstige economische en demografische veranderingen. Die beïnvloeden immers de belastingontvangsten alsook de budgettaire behoeften.

Ten slotte kan met de komst van de EMU de vraag naar een optimale verdeling van de overheidsschuld en de daaraan gekoppelde eventuele uitbreiding van de fiscale autonomie van de lagere overheden niet langer uitsluitend vanuit een Belgisch standpunt worden beantwoord. In de EMU beschikt voortaan ook de federale overheid, net zoals de lagere overheden, nog enkel over budgettaire instrumenten voor het voeren van een stabilisatiebeleid. Het Groei- en Stabilisatiepact resulteert evenwel in een zeker budgettair keurslijf terwijl ook een coördinatie van het begrotingsbeleid van de federale en de lagere overheden noodzakelijk is om vrijbuitersproblemen te voorkomen.

Daarnaast maken ook de beperkte arbeidsmobiliteit tussen de regio's en de regiospecifieke schokken een verdere toewijzing van het stabilisatiebeleid (schuldfinanciering) aan de regio's wenselijk.

Fundamentele en toegepaste vraagstelling

Zijn onze overheidsfinanciën houdbaar gelet op de vijfde staatshervorming¹, de evolutie van het primair saldo, de meeruitgaven als gevolg van de vergrijzing en van de zowel 'demand' als 'supply driven' oplopende uitgaven voor gezondheidszorg? Dreigt ons land weer in een negatieve schuldschroef terecht te komen?

Wordt in een federaal land schuldsanering en schuldbeheer best op een gecentraliseerde dan wel gedecentraliseerde manier georganiseerd? Hoe kan met andere woorden de overheidsschuld optimaal worden gealloceerd tussen verschillende bestuursniveau's in een monetaire unie?

Is meer fiscale autonomie voor de deelstaten verzoenbaar met schuldafbouw?

Moet het allocatieve beleid van de regio's, al of niet gekoppeld aan een grotere fiscale autonomie en dus een eventuele wijziging van de BFW, een grotere rol krijgen inzake het opvangen van arbeidsmarktschokken?

Onderzoeksontwerp

De argumenten pro en contra schuldsplitsing of andere vormen van schulddeelname door de gewesten en gemeenschappen zullen worden behandeld. Hierbij zal de koppeling fiscale autonomie en verdere sanering van de overheidsschuld aan bod komen. Tesamen met een normatieve studie over fiscale autonomie, belastingcompetitie en solidariteitsmechanismen tussen de regio's, zal worden nagegaan of meer fiscale autonomie voor de gewesten en gemeenschappen al dan niet het proces van schuldafbouw in het gedrang zou brengen. Hiertoe zullen met behulp van een nieuwe versie van Vladymo een aantal scenario's over de te verwachten financiële middelenverdeling tussen de verschillende overheden in ons land cijfermatig worden gesimuleerd. Vladymo laat in het bijzonder toe om budgettaire effecten van tariefautonomie inzake personenbelasting voor de gewesten te simuleren.

Gekoppeld aan een studie van de relevante literatuur en van de ervaringen uit andere federale landen zal dieper worden ingegaan op de verschillende modaliteiten van schulddeelname. Die zijn achtereenvolgens een schuldsplitsing, een deelname van de regio's in de interestlasten op de overheidsschuld (dat is de zogenaamde oneigenlijke schuldsplitsing) en een deelname in de schulddiensten door de regio's gekoppeld aan grotere fiscale autonomie voor de regio's.

In geval van decentralisatie van het schuldbeheer moet worden nagegaan wat het effect is op de risicopremies voor de diverse emittenten van overheidsschuld. Met het wegvallen van het wisselkoersrisico in de EMU wordt de kredietwaardigheid van de emittenten nauwer opgevolgd. Het is niet uitgesloten dat regio's van betere kredietratings genieten dan de federale overheid die nu een hoge schuldenlast torst.

Ook zullen een aantal mogelijke verdeelsleutels voor schuldsplitsing kritisch worden besproken.

Aan de hand van een upgedate versie van Vladymo kan ten slotte worden gesimuleerd welke implicaties de relevant geachte opties inzake schulddeelname hebben op de financiën van de globale overheid enerzijds en van de diverse overheden anderzijds.

¹ Zie Johan Claeys ea., De financiën van de gemeenschappen en gewesten, Economisch Tijdschrift NBB, 4de kwartaal van 2004

Voorziene valorisaties

- Juni 2008: Literatuur en empirische studie van fiscale autonomie, belastingcompetitie en solidariteitsmechanismen tussen de regio's
- december 2008: rapport met beleidsaanbevelingen
- June 2009: een handboek over de theorie en praktijk van het Belgisch (fiscaal) federalisme

Beperkte bibliografie

- Alesina, A., Spolaore, E. (2003), *The Size of Nations*, MIT Press
- Arzaghi, M., Henderson, V. (2005), *Why Countries are Fiscally Decentralizing*, Journal of Public Economics, vol. 89, issue 7, 1157-1189
- Bastiaens, E., Philipsen, C., Vandamme, V., Heremans, D., Buyst, E. (2000), *Vladymo, financiële middelenvoorziening voor gewesten en gemeenschappen*, CES, K.U.Leuven
- Cattoir, P., Docquier, F. (2004), *Population Prospects and the determination of a Debt-Sharing Rule between Seceding Regions*, IZA Discussion Paper No. 1022
- De Grauwe, P. (1991), *Denkoefeningen over de regionalisering van de Belgische overheidsschuld*, Leuvense Economische Standpunten, n° 60
- De Grauwe, P. (1994), *Fiscal federalism and debt management, the case of Belgium*, CES-K.U.Leuven International Economics Research Paper
- De Witte, K. (1997), *Uitbouw van de fiscale autonomie van de deelstaten*, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
- Diamond, P. (1999), *What Stock Market Returns to Expect for the Future*, An Issue in Brief: Center for Retirement Research, Boston College, Number 2.
- Drèze, J. (1993), *Regions or Europe: a feasible status, to be discussed*, Economic Policy, 17, 266-307
- Goodspeed, T. J. (2002), *Bailouts in a Federation*, International Tax and Public Finance 9: 409-421
- Heremans, D., Philipsen, C. (1998), *Overheidsschuld in de Belgische Staatshervorming*. Implicaties van de Europese Monetaire Unie en Fiscale Autonomie (co-auteur C. Philipsen), in: C. Vanderveeren, J. Vuchelen (eds.), *Een Vlaamse Fiscaliteit binnen een Economische en Monetaire Unie*, Brussel, 473-496
- Heremans, D., Philipsen, C. (1999), *Financiële aspecten van het Brussels model*, in: E. Witte, A. Alen, H. Dumont, R. Ergec, *Het statuut van Brussel - Bruxelles et sont statut*, Larcier, Brussel, 207-248
- Heremans, D., Philipsen, C. (1999), *Schuldfinanciering en Schuldtoebedeling in Federale Landen in het kader van een Europese EMU*, C.E.S., K.U.Leuven, 1999, 221 blz.
- Inman, R. P. (2003), *Transfers and Bailouts: Enforcing Local Fiscal Discipline with Lessons from U.S. Federalism*, in *Fiscal Decentralization and the Challenge of Hard Budget Constraints*, J. Rodden et al (eds.), Cambridge, MIT Press: 35-83
- Oates, W. E. (2005), *Toward a Second-Generation Theory of Fiscal Federalism*, International Tax and Public Finance 12 (August): 349-374.
- Roland, G., Vandeveldde, T., Van Parijs, Ph. (1999), *Repenser (radicalement?) la solidarité entre régions et nations*, in F. Docquier (ed.), *La solidarité entre Régions. Bilan et Perspectives*, De Boeck: Bruxelles
- Van Rompuy, P. (1992), *Kritische bedenkingen bij de regionalisering van de overheidsschuld*, Leuvense Economische Standpunten, n° 64
- Wildasin, D. E. (2004), *The Institutions of Federalism: Toward an Analytical Framework*, National Tax Journal
- Wildasin, D. E. (2005), *Fiscal Competition*, IFIR working paper n° 2005-05

Uitvoerders

Promotoren: Prof. dr. D. Heremans & Prof. dr. K. Algoed

TijdsTabel

2007	2008	2009	2010	2011
	X	X	X	

- Beschrijving van het deelproject : De impact van de vergrijzing op de verdeelsleutels voorzien in de BFW : gevolgen voor de budgettaire ruimte van de Gewesten (promotor = Prof. dr. D. Heremans & Prof. dr. K. Algoed, K.U.Leuven)

Situering van het onderzoeksthema

Cfr. Paragraaf 2.1 van de oproep.

België vergrijst, zowel van onderuit door een dalend aantal geboortes als van bovenuit door de toenemende levensduur. Zo is de levensverwachting bij geboorte gestegen van 73 jaar voor mannen en 79,9 jaar voor vrouwen in 1993 tot respectievelijk 75,9 en 81,7 in 2003. Het gemiddeld aantal kinderen per vrouw is gedaald van 2,25 in 1970 tot 1,64 in 2004. Wat de regio's betreft, zal Vlaanderen het sterkst met de vergrijzing worden geconfronteerd. Ook kent Vlaanderen het grootste aandeel van de 50 plussers in de bevolking op beroepsactieve leeftijd.

Deze studie wil nagaan welke effecten de vergrijzing heeft op de financiële middelen van de gewesten en gemeenschappen. Demografie speelt een belangrijke rol in de Bijzondere Financieringswet. De BTW middelen worden bepaald door de evolutie van het aantal min 18 jarigen. Vergrijzing heeft ook gevolgen voor de successie- en registratierechten die beiden regionale belastingen zijn. Via de werkgelegenheidsgraad (dat het BNP bepaalt) zal er ten slotte ook een effect zijn voor de financiering van de gewesten en gemeenschappen.

De studie moet duidelijk maken of de gewesten en gemeenschappen de financiële gevolgen van de vergrijzing kunnen opvangen.

Wetenschappelijke state of the art + theoretisch kader

Een aantal wetenschappelijke invalshoeken kunnen helpen om de impact van de vergrijzing op de financiering van de gewesten en gemeenschappen in te schatten.

Microsimulatiemodellen, de zogenaamde tax benefit modellen, laten toe sociale en economische gevolgen te berekenen van beleidsmaatregelen op het vlak van de fiscaliteit en de sociale zekerheid. Die modellen laten natuurlijk ook toe om de verdelingsaspecten van de fiscaliteit en de sociale zekerheid in kaart te brengen volgens leeftijdsklassen.

Recente arbeidsmarkttheorieën en studies hebben aangetoond dat de arbeidsmarkt geen stoelendans is waarbij het aantal stoelen vastligt (de zogenaamde 'lump of labour fallacy'). Oudere werknemers langer aan het werk houden, compromitteert dan ook niet de tewerkstellingskansen van jongere werknemers. Het verhogen van de werkgelegenheidsgraad van de oudere werknemers is door het uitbreiden van de belastbare basis een belangrijke sleutel voor het financieren van de meerkosten van de vergrijzing.

Fundamentele en toegepaste vraagstelling

Welke effecten zal de vergrijzing hebben op de financieringsstromen naar de regio's?

De studiecommissie voor de vergrijzing heeft een aantal specifieke simulaties gedaan waarin de meerkosten van de vergrijzing worden geraamd voor entiteit I en entiteit

II. Hieruit blijkt dat bij een ongewijzigd beleid het leeuwendeel van de meerkosten voor rekening van entiteit I is. Maar is dat scenario houdbaar in een federale staat? Dreigt er de komende jaren een 'decentralization of penury' (Keating 1998) en als gevolg hiervan een afwentelen van eventuele onpopulaire maatregelen op de lagere overheden?

Is deelname van de regio's in het beheer van de federale openbare schuld een mogelijke oplossing? Wat zouden hiervan de implicaties kunnen zijn voor de financiële stromen naar de gewesten en gemeenschappen?

Onderzoeksonderwerp

In 2000 is aan het CES (K.U.Leuven) een computergestuurd rekenmodel (Vladymo: Vlaams dynamisch model van de overheidsfinanciën) ontwikkeld dat inzicht geeft in de evolutie van de budgettaire positie van de overheidsniveaus alsook in de financiële relaties tussen de verschillende overheden.

De macro-module (waarin BBP-groei, inflatie, rentevoeten en demografie belangrijke parameters zijn) geeft inzicht in de wisselwerking tussen de evolutie van een aantal macro-economische variabelen en de budgettaire resultaten van de verschillende overheden.

Er is ook een micro-module die een meer dynamische modellering mogelijk maakt van de evolutie van de ontvangsten inzake personenbelasting in functie van demografische en macro-economische factoren.

Vladymo moet worden aangepast in functie van de vijfde staatshervorming (voornamelijk met betrekking tot de herfinanciering van de gemeenschappen en de overdracht naar de gewesten van een aantal belastingen).

Hiertoe zal in een eerste fase de databank worden uitgebreid. Vervolgens zullen de macro- en micromodules worden aangepast. Hierbij zal rekening worden gehouden met de recente inzichten uit de arbeidsmarktliteratuur. Waar mogelijk, zal de micro-module worden verdiept met inzichten vanuit de microsimulatiemodellen. Hiervoor zal er een literatuurstudie van de tax benefit modellen (theorie en schattingen) worden gedaan.

Vladymo laat toe te simuleren welke effecten vergrijzing heeft op de financiële middelen van de diverse overheden. Net zo kan de impact van andere schokken (zoals een vertraging dan wel versnelling van de economische groei of een renteschok) worden berekend. Met behulp van Vladymo kan ten slotte worden gesimuleerd wat de effecten van tariefautonomie inzake personenbelasting voor de gewesten zijn.

Met behulp van de simulaties kunnen beleidsaanbevelingen worden geformuleerd zoals is er nood aan bijkomend sparen door de overheid, zijn belastingverlagingen dan wel verschuivingen wenselijk.

Vladymo is een gebruikersvriendelijk simulatiemodel dat ter beschikking kan worden gesteld van de studiedienst Vlaamse regering.

Voorziene valorisaties

- Upgedate versie van Vladymo: opbouw databank (april 2007), eerste rapportering naar medio 2007, uitwerking micro- en macromodules (begin september 2007), gebruikersvriendelijke versie van Vladymo (juni 2008)
- Beleidsrapport met aanbevelingen: januari 2008

Beperkte bibliografie

- Acemoglu, D., Johnson, S., Robinson, J.A., Institutions as the fundamental cause of long-run growth (2005), Handbook of Economic Growth (Philippe Aghion and Stephen Durlauf, eds., North Holland)
- Bastiaens, E., Philipsen, C., Vandamme, V., Heremans, D., Buyst, E. (2000), Vladyvo, financiële middelenvoorziening voor gewesten en gemeenschappen, CES, K.U.Leuven
- Bastiaens, E., Philipsen, C., Heremans, D., Buyst, E. (2000), Knelpunten in de financiële dynamiek van de staatshervorming, Leuven Economisch Standpunt n° 96, CES, K.U.Leuven
- Blanchard, O.J. (2005), European unemployment: the evolution of facts and ideas, MIT Department of Economics Working Paper No. 05-24
- Cahuc, P. (2005), Le difficile retour en emploi des seniors, forthcoming in Revue Française d'Economie
- Decoster A., Standaert I., Valenduc C., and Van Camp G. (2002), What makes personal income taxes progressive? The case of Belgium, Cahiers Economiques de Bruxelles, 45(3), 91-112.
- Diamond, P. (2005), Pensions for an aging population, paper presented at IDEI Annual Conference, Toulouse, November 2, 2005.
- Ferrera, M. (2006), The boundaries of welfare, European integration and the new spatial politics of social protection, Oxford University Press
- Ivanova, A., Keen, M., Klemm, A. (2005), The Russian 'flat tax' reform, Economic Policy, Vol. 20, No. 43, 397-444
- Keating, M. (1998), The new regionalism in Western Europe: territorial restructuring and political change, Cheltenham Edward Elgar
- Pelfrene, E., (2005), Ontgroening en vergrijzing in Vlaanderen 1990-2050, Verkenningen op basis van de NIS-bevolkingsvooruitzichten, Stativaria 36
- Studiecommissie voor de vergrijzing, Hoge Raad van Financiën (2006), jaarlijks verslag

Uitvoerders

Promotoren: Prof. dr. D. Heremans & Prof. dr. K. Algoed

TijdsTabel

2007	2008	2009	2010	2011

4.3. Spoor A3 : fiscaliteit in functie van groei en werkgelegenheid

- Globaal overzicht van de invulling van het spoortraject

Het realiseren van een hogere werkgelegenheid en een hogere economische groei blijft een absolute noodzaak in vele Europese landen en regio's, waaronder ook Vlaanderen. Economisch onderzoek heeft aangetoond dat het begrotingsbeleid in het algemeen, en de fiscaliteit in het bijzonder, hiertoe een heel belangrijk instrument kan zijn. De precieze sterkte van alternatieve maatregelen is evenwel weinig bekend. Ook ontbreekt vaak een Vlaamse insteek. Het onderzoek binnen dit spoor wil op dit vlak fundamentele wetenschappelijke kennis opbouwen, en deze concreet vertalen naar het beleid toe. Het onderzoek treedt buiten de grenzen van de huidige Vlaamse fiscale bevoegdheid, aansluitend bij de stelling in de oproep (p. 14) dat het wenselijk is ruimere denkpijsten uit te werken, gegeven belangrijke doelstellingen van de Vlaamse regering zoals werkgelegenheid en groei, en mogelijk ter voorbereiding van een volgende ronde in de staatshervorming.

Dit spoor omvat drie luiken. Het eerste luik wil volgens actuele standaarden in de wetenschappelijke literatuur een algemeen macro-model voor een open economie bouwen waarin werkgelegenheid en economische groei verklaard worden vanuit optimaliserend gedrag van gezinnen en bedrijven, van waar een bijzondere rol is weggelegd voor het begrotingsbeleid. Het effect van verschillende budgettaire instrumenten wordt daarbij gemodelleerd : productieve uitgaven, transfers, overheidsconsumptie, belastingen op arbeidsinkomen, vennootschapsbelasting en belastingen op consumptie. De methodologie is die van modelkalibratie en numerieke simulatie. Het model moet in staat zijn de gevolgen op langere termijn

van diverse fiscale maatregelen op werkgelegenheid en groei in te schatten, rekening houdend met de vereiste van budgettaire evenwicht.

De "algemene-evenwichtsbenadering" laat toe de gevolgen voor werkgelegenheid en groei simultaan te bestuderen met de gevolgen voor de reële lonen, de investeringen, de private consumptie, het overheidsbudget, enz. Een andere sterkte van onze aanpak is de bijzondere aandacht voor de budgetbeperking van de overheid. In een context van begrotingsevenwicht dient elke budgettaire maatregel gecompenseerd te worden door een andere. Ook deze compenserende maatregel zal realistische gevolgen hebben voor werkgelegenheid en groei. Onze aanpak laat toe ook deze bijkomende effecten simultaan in rekening te brengen. De keuze voor een open-economiebenadering laat toe de gevolgen in te schatten van eventuele beleidsreacties in het buitenland (cfr. belastingconcurrentie).

Het tweede luik is voornamelijk econometrisch van aard. Het opteert voor een diepgaande analyse van partieel economische relaties die de bouwstenen vormen in het algemeen evenwichtsmodel van deel 1 van de analyse. Hier ligt de focus op het onderzoeken van de relatie tussen de hoogte van de vennootschapsbelasting enerzijds en tewerkstelling en groei anderzijds. Aangezien het huidige Europa een grote heterogeniteit kent tussen landen maar ook tussen regio's in termen van effectieve belastingdruk kan er een databank opgesteld worden met voldoende gegevens om een zinvolle statistische analyse te doen. Hierbij staat de relatie tussen de effectieve belastingdruk op bedrijfswinsten en economische performantie centraal. De eerste resultaten wijzen uit dat hoe lager de vennootschapsbelasting in een regio, hoe dynamischer de arbeidsmarkt en hoe hoger de groei in de regio. In dit project willen we deze eerste resultaten dieper onderzoeken en verifiëren op een grotere groep van landen. Onze methodologie die we hierbij hanteren is die van de micro-econometrie waarbij we gebruik maken van een groot aantal individuele ondernemingsgegevens om de nodige schattingen uit te voeren. Uit de econometrische schattingen zullen parameters resulteren die nadien gebruikt kunnen worden in deel 1 van het project dat een algemeen evenwichtsmodel bouwt en dat hierboven beschreven staat.

Het derde luik betreft een studie die erg innovatief is voor Vlaanderen en die gericht is op het analyseren van de manieren waarop overdrachtsheffingen een impact kunnen hebben op de economische groei. De gedragseffecten van overdrachtsheffingen zoals schenkingsrechten en successierechten zijn tot nog toe onontgonnen terrein; in Vlaanderen zijn er nog geen studies voorhanden die de impact van schenkingen en erfenissen op de consumptie van de erfgenamen bestudeerden. Evenmin is geweten hoe door een wijziging in de successierechten de spaardrift van ingezetenen wordt beïnvloed. De studie moet aangeven hoe het gewestelijk fiscaal instrumentarium, anders nog dan personenbelasting en vennootschapsbelastingen, de welvaart beïnvloedt. Omdat deze studie het gevolg is van de onderhandelingen, is er nog geen uitgewerkt voorstel voor handen; met de opdrachtgevers is overeen gekomen dat dit begin 2007 vorm zal krijgen. Het onderzoek zal wel gebruik maken van de inzichten van het deeltraject van spoor A1 over de effecten van de hervorming van de schenkingsrechten en in samenwerking worden uitgevoerd in UGent-Hogeschool Gent.

Tabel 2   Overzicht invulling spoor A3

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	
SPOOR A3:FISCALITEIT IN FUNCTIE VAN GROEI EN WERKGELEGENHEID							
de samenhang tussen economische groei, werkgelegenheid en begrotingsbeleid	22.733	92.532	117.703	47.913			HEYLEN/ VANDENBUSSCHE/ KONINGS
de impact van de gewestelijke overdrachtsbelastingen op de economische groei		28.916	70621,98	71869,42	73141,808		SMOLDERS/ HEYLEN
TOTAAL BUDGET SPOOR A3	22.733	121.448	188.325	119.782	73.142		

- Beschrijving van het deelproject : Effecten van het begrotingsbeleid en de fiscaliteit op de economische groei en de werkgelegenheid : algemeen-evenwichtsmodel voor een open economie (promotor : Prof. dr. F. Heylen, Ugent)

Fundamentele en toegepaste probleemstelling

Cfr. Paragrafen 2.2, 2.4 en 2.9 van de oproep.

Het realiseren van een hogere werkgelegenheid en een hogere economische groei blijft een absolute noodzaak in vele Europese landen en regio's, waaronder ook België en Vlaanderen. De formele doelstellingen die door de Top van Lissabon in 2000 werden vooropgesteld, worden niet gehaald. De achterstand inzake groei en werkgelegenheid t.o.v. de VS is het voorbije decennium zelfs nog toegenomen. Bovenal maakt de problematiek van vergrijzing vooruitgang op het vlak van werkgelegenheid en groei dringend.

Naast de noodzaak van arbeidsmarkt- en productmarkthervorming (bijv. Nicoletti en Scarpetta, 2005), toont recent onderzoek het potentieel belang aan van het begrotingsbeleid. Via wijzigingen in de omvang en de samenstelling van hun ontvangsten en hun uitgaven kunnen overheden de economische groei en de werkgelegenheid beïnvloeden (cf. infra). De precieze causale mechanismen en de sterkte van het effect van de verschillende mogelijke beleidsingrepen blijven evenwel onzeker. De toegenomen globalisering zorgt bovendien voor een extra dimensie in de zin dat niet alleen de eigen beleidsmaatregelen, maar ook de maatregelen die door omringende regio's en landen worden genomen, aan belang winnen. Grensoverschrijdende effecten lijken zich vooral te manifesteren in het geval van belastingen op kapitaal. Concurrentie tussen landen inzake de vennootschapsbelasting lijkt een feit (Devereux et al., 2002).

Ook voor Vlaanderen stelt deze problematiek zich. Gegeven dat Vlaanderen een zeer kleine open economie is waar de overheid opereert binnen een streng budgettair kader, maar slechts beperkte fiscale bevoegdheden heeft, stelt de problematiek zich in Vlaanderen mogelijk zelfs sterker dan elders. Onderzoek naar de relatieve invloed op de economische groei en de werkgelegenheid van verschillende budgettaire maatregelen (belastingverlagingen, uitgavenwijzigingen,...) in een kleine open economie is daarom bijzonder zinvol. Bovendien kan het ook bijdragen tot een betere voorbereiding van een eventuele volgende staatshervorming. Regionalisering van de vennootschapsbelasting is daarbij één thema waarvan de effecten kunnen onderzocht worden. Dit project wil het onderzoek hiertoe evenwel niet beperken. Wanneer de overheid opteert voor behoud van het begrotingsevenwicht heeft elke belastingwijziging immers een tegenhanger in de begroting. Correcte analyse vereist dat het geheel bestudeerd wordt.

Dit project heeft een theoretisch luik waarbij de samenhang tussen economische groei, werkgelegenheid en begrotingsbeleid binnen een algemene-evenwichtscontext onderzocht worden, met bijzondere aandacht voor open-economie-aspecten. Het heeft ook een empirisch luik dat beschreven wordt in het projectvoorstel van J. Konings en H. Vandenbussche. Het project wil inspelen op de onderzoeksthema's 2.2., 2.9. en het luik "evaluatie van andere fiscale maatregelen" van onderzoeksthema 2.4. van de oproep.

Wetenschappelijke state of the art + theoretisch kader

Economisch onderzoek heeft in de voorbije 15 jaar belangrijke resultaten opgeleverd m.b.t. meerdere aspecten van bovenstaande problematiek. Zo is binnen de theoretische endogene-groeiliteratuur overtuigend aangetoond dat het begrotingsbeleid een belangrijke invloed uitoefent op de economische groei en de werkgelegenheid (bijv. Barro, 1990; Rebelo, 1991; Turnovsky, 2000; Dhont en Heylen, 2006). De sterkte van deze literatuur is haar uitgesproken micro-economische onderbouw, en haar algemene-evenwichtsbenadering. De interactie tussen alle economische agenten inclusief de overheid wordt gemodelleerd. Theoretisch verlagen hogere belastingen op kapitaal en op arbeid de groei en de werkgelegenheid omdat ze de opbrengst van investeren en werken aantasten. Er wordt dan minder gespaard en kapitaal gevormd en minder gewerkt. Indien belastinggelden echter gebruikt worden voor productieve uitgaven (bijv. onderwijs, overheidsinvesteringen), kunnen ze de groei en de werkgelegenheid stimuleren. Dergelijke uitgaven verhogen immers de productiviteit (en dus de opbrengst) van kapitaal en arbeid. Turnovsky (2000) en Dhont en Heylen (2006) bekomen de meest gedetailleerde resultaten, vertrekkende van een model met drie soorten overheidsuitgaven (productieve uitgaven, overheidsconsumptie en transfers aan structureel niet-werkenden) en drie soorten belastingen (belastingen op arbeid, belastingen op kapitaal (vennootschapsbelasting) en consumptiebelastingen). Dhont en Heylen (2006) tonen aan dat de hoogte van de productieve overheidsuitgaven (+), de belastingen op arbeid (-) en de hoogte van de transfers aan structureel niet-werkenden (-) sleutelvariabelen zijn voor de groei en de werkgelegenheid. De belastingvoet op kapitaal (vennootschapsbelasting) is bepalend voor de groei, maar heeft veel minder effect op de werkgelegenheid. Voor de belastingvoet op consumptie geldt het omgekeerde. Kalibratie en numerieke simulatie leert dat het model een significant aandeel van de verschillen inzake werkgelegenheid en groei in de OESO verklaart. Econometrisch onderzoek door Kneller et al. (1999) bevestigt het belang van productieve uitgaven en belastingen op inkomen (arbeid en kapitaal) voor de economische groei.

Een belangrijke beperking van bovenstaand theoretisch onderzoek is de veronderstelling van een gesloten economie. Moderne economieën zijn erg open. Internationale mobiliteit van productiefactoren, in het bijzonder kapitaal, is een feit. De noodzaak aan een open-economie-benadering is dan ook evident. Het bestaand theoretisch onderzoek op dit vlak is evenwel veel minder eenduidig, en vaak niet in overeenstemming met de boven vermelde resultaten van empirisch onderzoek (bijv. Kneller et al., 1999). Afhankelijk van de veronderstellingen die gemaakt worden m.b.t. het al dan niet endogeen zijn van werkgelegenheid, de mate van internationale mobiliteit van vast versus financieel kapitaal, de wijze waarop menselijk kapitaal tot stand komt, enz. voorspellen de bestaande theoretische modellen totaal andere gevolgen van bijv. budgettaire maatregelen. Illustratief zijn de significante verschillen tussen Turnovsky (1999), Turnovsky (1996), van der Ploeg (1996) en Buiter en Kletzer (1993).

Turnovsky (1999) bouwt een endogeen-groei-model met endogene werkgelegenheid. De gezinnen verdelen hun netto-inkomen over consumptie, investeringen in (internationaal immobiel) vast kapitaal en beleggingen in (internationaal mobiel) financieel kapitaal. De overheid heft belastingen op de opbrengst van vast kapitaal, de opbrengst van financieel kapitaal, arbeidsinkomen en consumptie. Overheidsuitgaven zijn productief, ze verhogen aldus de productiviteit van vast kapitaal. Er is geen rol voor verhoogd menselijk kapitaal in het model. Het model voorspelt een gelijke economische groei in alle landen, ongeacht hun begrotingsbeleid! Immers, perfecte financiële-kapitaalmobiliteit impliceert gelijke opbrengstvoeten op sparen en vaste-kapitaalvorming in alle landen. Enkel de belastingvoet op financieel kapitaal heeft een (negatieve) invloed op de groei. Wat de werkgelegenheid betreft, zijn de conclusies van Turnovsky (1999) al even opvallend. Een verhoging van de belastingvoet op kapitaal leidt tot *meer* werkgelegenheid. Meer werkgelegenheid is met name vereist om de productiviteit en opbrengst van vast kapitaal vóór belasting te verhogen, zodat deze na belasting gelijk is aan het internationale niveau. Een verhoging van de productieve overheidsuitgaven kan via een gelijkaardig mechanisme dan weer tot minder werkgelegenheid leiden. Hogere belastingen op arbeid laten in dit model de werkgelegenheid ongemoeid, enz.

Van der Ploeg (1996) verklaart wel groeiverschillen tussen landen, in functie van hun begrotingsbeleid. Een belangrijke veronderstelling is dat de financiële activa van verschillende landen niet perfect substitueerbaar zijn. Een land betaalt een risicopremie in functie van de hoogte van zijn buitenlandse schuld. Dit model verklaart evenwel de werkgelegenheid niet. Ook Buiter en Kletzer (1993) verklaren permanente groeiverschillen tussen landen o.a. in functie van budgettaire variabelen. In dit model gaan alle besparingen uiteindelijk naar vast kapitaal dat internationaal mobiel is. Een cruciale veronderstelling in het model van Buiter en Kletzer (1993) is dat de productie naast vast kapitaal ook de inzet van menselijk kapitaal vereist. Dit laatste kan enkel worden opgebouwd door de besteding van tijd door jongeren. Internationale kapitaalmobiliteit impliceert gelijkheid van het marginaal product van vast kapitaal aan de wereldrente in alle landen. Verschillen in de economische groei hangen samen met verschillen in de opbouw van menselijk kapitaal. Waar dit het snelst gebeurt, evolueert de marginale productiviteit van vast kapitaal het gunstigst. Het internationaal mobiel kapitaal zal dan naar dat land stromen, de economische groei is er hoger. De economische effecten van een wijziging in de belastingvoet op kapitaal zijn ambigu. Ook Buiter en Kletzer verklaren de werkgelegenheid niet. Hun model laat dan weer wel toe de effecten van het beleid in één land op andere landen

te analyseren. De internationale transmissie van belastingschokken heeft ook in andere studies ruime aandacht gekregen, te beginnen bij o.a. Bovenberg (1986), Frenkel et al. (1991), enz. Een interessant, relatief recent aandachtspunt in deze context is de theoretische modellering van duale kapitaalbelastingregimes, bijv. lagere tarieven op buitenlands kapitaal (bijv. Lin, 2004).

Fundamentele en toegepaste vraagstelling/doelstelling

Gegeven de ambiguïteit in de bestaande theoretische open-economie-modellen en hun vooralsnog niet overtuigende empirische ondersteuning, zijn de fundamentele doelstellingen van dit project :

- het bouwen van hanteerbaar micro-economisch gefundeerd algemeen-evenwichtsmodel voor een open economie
- dat de samenhang tussen werkgelegenheid, economische groei en de compositie van het begrotingsbeleid beschrijft
- en dat consistent is met de empirische realiteit

Toegepast moet het model in staat zijn de gevolgen te beschrijven voor werkgelegenheid, economische groei, investeringen, reële lonen, overheidsbudget, enz. van budgettaire ingrepen door de overheid, waarbij ook de gevolgen van (i) de financiering van zulke ingrepen en (ii) de eventuele reacties door de omringende regio's/landen worden verrekend. De klemtoon ligt daarbij op de langere termijn. Zuiver bij wijze van voorbeeld moet het model in staat zijn de langetermijneffecten voor groei en werkgelegenheid te voorspellen van een verlaging van de vennootschapsbelasting gefinancierd door een verhoging van de consumptiebelasting, of door een verlaging van uitkeringen, wanneer het buitenland al dan niet een gelijkaardige wijziging in de vennootschapsbelasting doorvoert. Zo ook kan het model de gevolgen voorspellen van verhoogde productieve overheidsuitgaven (bijv. onderwijs, actief arbeidsmarktbeleid) waarvoor de Vlaamse overheid belangrijke bevoegdheden heeft.

Op deze manier wil dit project inspelen op de onderzoeksthema's 2.2., 2.9. (cf. Lissabon doelstellingen) en het luik "evaluatie van andere fiscale maatregelen" van onderzoeksthema 2.4. van de oproep.

Onderzoeksonwerp

Het onderzoek verloopt in opeenvolgende stappen:

1. Studie en evaluatie van bestaande open-economie-modellen die de effecten van budgettaire beleid op groei en werkgelegenheid analyseren;

2. In overeenstemming met de actuele standaard in de literatuur, en aansluitend bij vroeger eigen werk voor een gesloten economie (Dhont en Heylen, 2005, 2006) en bij Turnovsky (1999) voor een open economie, willen we een model bouwen met optimaliserende gezinnen, optimaliserende bedrijven en de overheid. De gezinnen bieden arbeid aan, consumeren en sparen met het oog op de maximalisering van hun nut over het leven. Besparingen kunnen zowel in binnen- als buitenland leiden tot kapitaalvorming. Voor niet gewerkte uren ontvangen de gezinnen een transfer van de overheid. Bedrijven werven arbeid en kapitaal aan tot op het punt waar hun marginaal product gelijk is aan de reële loonkost, respectievelijk de reële wereldrente. De productiefunctie omvat arbeid, fysisch en menselijk kapitaal (cf. Buiter en Kletzer, 1993). Arbeid en menselijk kapitaal worden internationaal immobiel verondersteld. Vast kapitaal kan wel vanuit het buitenland verstrekt worden. De overheid heft belastingen op arbeid, binnenlands kapitaalinkomen (vennootschapsbelasting), buitenlands kapitaalinkomen en consumptie. Ze besteedt haar middelen aan productieve uitgaven (bijv. ter bevordering van menselijk kapitaal), consumptie en transfers aan niet-werkenden. Gegeven de actuele context van een strenge budgettaire normering wordt aan de overheid budgettaire evenwicht opgelegd, zodat elke maatregel gecompenseerd wordt door een andere.

Naast de binnenlandse economie wordt parallel ook "de rest van de wereld" gemodelleerd (zie bijv. Buiter en Kletzer, 1993).

In eerste instantie wordt geopteerd voor een model van perfecte concurrentie. Mocht de empirische verklaringskracht van het model te beperkt zijn, kan een imperfect competitieve variant ontwikkeld worden (zie bijv. een aanzet in Daveri en Maffezzoli, 2001). Toekomstig onderzoek binnen SHERPPA zal precies de ontwikkeling van imperfect competitieve modellen ter verklaring van werkgelegenheid en groei tot doel hebben (cf. infra, wetenschappelijke inbreng in het consortium, doctoraal onderzoek Lieven Meert, 2006-10).

3. Empirische verklaringskracht is een cruciale doelstelling van dit project. Het eigen gesloten-economie-model ontwikkeld in Dhont en Heylen (2006) presteerde op dit vlak erg behoorlijk. Zo bedroeg de correlatie tussen de voorspelling van het model en de realiteit voor de werkgelegenheidsgraad in 1995-2004 in 16 OESO-landen +0.65, voor de groei per capita +0.40. Met uitsluiting van Ierland, steeg deze laatste correlatie tot +0.54. Voorliggend project wil een nog betere verklaringskracht vanuit de veronderstelling van een open economie.

De methodologie die gehanteerd wordt is die van modelkalibratie en numerieke simulatie. Het model wordt opgelost naar werkgelegenheid en groei. Vervolgens worden aan alle technische en gedragsparameters waarden opgelegd die uit de bestaande literatuur worden gehaald, of die zodanig worden gekozen dat het model 'gemiddeld' correct verklaart, d.w.z. dat het model in staat is om het gemiddelde over alle landen correct te voorspellen op basis van de opgelegde parameters en de gemiddelde waargenomen budgettaire beleidsparameters over alle landen. De kwaliteit van het model wordt vervolgens afgemeten aan de mate waarin het met die opgelegde parameters en de landspecifieke budgettaire beleidsparameters ook de realiteit in de individuele landen kan verklaren.

De uitvoering van deze methodologie vereist voorbereidend en parallel empirisch werk. We rekenen hiervoor ook op de parallelle bijdrage van J. Konings en H. Vandenbussche. Noodzakelijke stappen zijn:

- Het in kaart brengen van verschillen in de belastingvoeten en overheidsuitgaven tussen landen / regio's.
- Uitklaring van belangrijke empirische relaties via partiële econometrische studies. Het model van Turnovsky (1999) voorspelt dat belastingen op arbeid of kapitaal (vennootschapsbelasting) geen invloed hebben op de groei van een open economie. De belastingen op arbeid zouden ook geen invloed hebben op de werkgelegenheid, terwijl hogere belastingen op kapitaal de werkgelegenheid zouden bevorderen. Hogere productieve overheidsuitgaven zouden in het model van Turnovsky (1999) geen instroom van buitenlands kapitaal veroorzaken. Buiters en Kletzer (1993) en van der Ploeg (1996) komen voor een aantal van deze relaties tot omgekeerde conclusies... Deze globale ambiguïteit maakt het noodzakelijk dat vóór of parallel met de eigen modelbouw klaarheid is over de partiële causale relaties tussen vennootschapsbelastingen en groei, vennootschapsbelastingen en werkgelegenheid, vennootschapsbelastingen en instroom van buitenlands kapitaal, productieve overheidsuitgaven en werkgelegenheid, productieve overheidsuitgaven en instroom van buitenlands kapitaal, enz. Voor een deel willen we hiervoor maximaal terugvallen op bestaande literatuur, voor een deel op parallel onderzoek binnen het Steunpunt door J. Konings en H. Vandenbussche. Zeker voor een voldoende Vlaamse klemtoon is dit laatste parallel onderzoek belangrijk.
- Kalibratie en numerieke simulatie van het eigen te ontwikkelen model, aangevuld met een toets van de eigen empirische relevantie. Eventuele bijsturing van het model en/of uitbreiding naar imperfecte concurrentie.
- Van zodra het model afdoende empirisch gevalideerd is, kan het gebruikt worden voor beleidssimulaties en macro-economische effectenmetingen.

Voorziene valorisaties

- Publicaties in internationale tijdschriften
- Publicaties in nationale, meer beleidsgeoriënteerde tijdschriften
- Doctoraat

Beperkte bibliografie

- Barro, R.J., 1990, "Government spending in a simple model of endogenous growth", *Journal of Political Economy*, 98, S103-S125.
- Bovenberg, L., 1986, "Capital income taxation in growing open economies", *Journal of Public Economics*, 31, p. 347-376.
- Buiters, W.H. and K.M. Kletzer, 1993, "Permanent international productivity growth differentials in an integrated global economy", *Scandinavian Journal of Economics*, 95, p. 467-493.
- Daveri, F. and Maffezzoli, M., 2001, "A numerical approach to fiscal policy, unemployment and growth in Europe", IGIER Working Paper, no 155.
- Devereux, M., Griffith R. and A. Klemm, 2002, Corporate income tax reforms and international tax competition, *Economic Policy*, p. 450-495.
- Dhont, T. and F. Heylen, 2005, "Fiscal policy, employment and growth: Why is the Euro area lagging behind?", Paper presented at the 20th Conference of the European Economic Association, Amsterdam (www.sherppa.be).
- Dhont, T. and F. Heylen, 2006, "Employment and growth in Europe and the US : the role of fiscal policy composition", paper presented at the 9th INFER Workshop on Potential Growth and Potentials for Growth in Europe, K.U.Leuven (www.sherppa.be).
- Frenkel, J.A., Razin, A. and E. Sadka, 1991, *International taxation in an integrated world*, MIT Press.
- Kneller, R., Bleany M.F. and N. Gemmell, 1999, "Fiscal policy and growth: evidence from OECD countries", *Journal of Public Economics*, 74, p. 171-190.
- Lin, S., 2004, China's capital tax reforms in an open economy, *Journal of Comparative Economics*, 32, p.

128-147.
 Nicoletti, G. and S. Scarpetta, 2005, "Product market reforms and employment in OECD countries", OECD Economics Department Working Paper, N° 472.
 Rebelo, S., 1991, "Long-run policy analysis and long-run growth", Journal of Political Economy, 99, p. 500-521.
 Turnovsky, S.J., 1996, "Fiscal policy, growth and macroeconomic performance in a small open economy", Journal of International Economics, 40, p. 41-66.
 Turnovsky, S.J., 1999, "Fiscal policy and growth in a small open economy with elastic labour supply", Canadian Journal of Economics, 32, p. 1191-1214.
 Turnovsky, S.J., 2000, "Fiscal policy, elastic labor supply, and endogenous growth", Journal of Monetary Economics, 45, p. 185-210.
 Van der Ploeg, F., 1996, "Budgetary policies, foreign indebtedness, the stock market, and economic growth", Oxford Economic Papers, 48, p. 382-396.

Uitvoerders

Wetenschappelijk medewerker onder leiding van Prof. dr. F. Heylen

TijdsTabel

2007	2008	2009	2010	2011

- Beschrijving van het deelproject: Effecten van de vennootschapsbelasting op de werkgelegenheid en de economische groei: econometrische analyse (Prof. dr. J. Konings & Prof. dr. H. Vandenbussche, K.U.Leuven)

Situering van het onderzoeksthema

Cfr. Paragraaf 2.2 van de oproep.

België behoort tot de groep van landen in de Europese Unie met de hoogste vennootschapsbelasting. De discussie rond het concurrentievermogen van de Europese Economieën, waarbij onder andere de introductie van de "flat tax" in verschillende nieuwe EU lidstaten heel wat aandacht heeft gekregen, suggereert dat de vennootschapsbelasting een bepalende factor is voor de economische performantie van verschillende regio's. Het laatste decennium is het gemiddelde nominale belastingtarief inderdaad met meer dan 15% punten gedaald in de Europese Unie (Crabbé en Vandenbussche, 2006). Maar niet alleen de nominale tarieven zijn gedaald, eveneens de effectieve vennootschapsbelasting - een maatstaf die inzicht geeft in zowel de hoogte van de belastingvoet als de breedte van de belastbare basis - in de verschillende regio's is gedaald.

Volgens sommigen is dit proces het gevolg van horizontale belastingconcurrentie: landen laten hun vennootschapsbelasting dalen om buitenlands kapitaal vnl. in de vorm van multinationale ondernemingen (MNEs) aan te trekken. Dit is dan weer goed voor jobcreatie en economische groei. Gresik (2001) stelt dat MNFs gekenmerkt zijn door "de mogelijkheid om productie te verhuizen over landsgrenzen heen. Deze flexibiliteit laat hen toe hun activiteiten te optimaliseren als functie van het belastingbeleid en andere regelgeving van individuele overheden. Het helpt hen ook om overheden tegen elkaar uit te spelen en te onderhandelen." De relatie tussen vennootschapsbelasting en de locatie van MNEs staat centraal op de politieke agenda. Vooral in de Europese Unie is dit een belangrijk aspect, zoals recent duidelijk werd gesteld door de Commissie (2001): "Nu vele interne handelsbelemmeringen grotendeels zijn weggewerkt tussen de EU lidstaten en de interne markt voor goederen, arbeid en kapitaal meer geïntegreerd is, wordt de allocatie van kapitaal (economische activiteit en investeringen) in toenemende mate gevoelig aan verschillen in vennootschapsbelastingen". De toetreding van de 10

nieuwe lidstaten EU met zeer lage vennootschapsbelastingen heeft dit debat nog versneld.

Ook voor Vlaanderen stelt deze problematiek zich zeer scherp. Belastingconcurrentie speelt zich niet alleen af tussen de verschillende lidstaten van de Europese Unie, maar ook tussen de verschillende kleinere regio's binnen lidstaten. Zo tonen Crabbé en Vandebussche (2006, en Vandebussche & Crabbé, 2005) voor de verschillende regio's in België aan dat de effectieve vennootschapsbelasting de hoogste is in Vlaanderen, gevolgd door Wallonië en de laagste in Brussel.

Terwijl het bestaan van belastingconcurrentie reeds in een aantal studies werd aangetoond, bestaat er zeer weinig empirisch werk dat nagaat in welke mate de vennootschapsbelasting een effect heeft op de lokale tewerkstelling en economische groei. Dit project wenst op basis van micro economische bedrijfsgegevens deze effecten econometrisch te schatten voor Vlaanderen. Hierbij kan verder gebouwd worden op eerder werk door Konings en Vandebussche (2006), waarbij het effect van belastingconcurrentie op jobcreatie voor België werd geschat. Dit project is complementair aan het project van Heylen uitgewerkt in dit Steunpunt, die de problematiek van een theoretische invalshoek gebruik makend van een algemeen evenwichtsmodel wenst te analyseren.

Wetenschappelijke state of the art + theoretisch kader

Economische onderzoek heeft de voorbije jaren belangrijke inzichten opgeleverd m.b.t. bovenstaande problematiek. Terwijl het proces van fiscale harmonisatie volgens sommigen moet gestuurd worden op Europees niveau, zijn er anderen die beweren dat de belastingconcurrentie die ontstaan is tussen de Europese landen na de vrijmaking van de handel in goederen, spontaan zal leiden naar een evenwichtsituatie. Deze evenwichtsituatie kan betekenen dat de Europese landen convergeren naar één en dezelfde belastingvoet (ook de effectieve belastingvoet), of kan betekenen dat er een permanent en stabiel verschil zal ontstaan tussen hoge en lage belastinglanden in Europa wat betreft de belastingvoeten (Baldwin and Krugman, 2000). Zo zijn er recente *theoretische studies* die beweren dat elk Europees land momenteel zijn belastinginstrument gebruikt voor het aantrekken van een bepaalde industriële 'core', waarin het zich naar de toekomst toe wil specialiseren (Lambertini and Peri, 2001 en Crabbé, Beine en Vandebussche, 2006). Indien dit het geval is zouden we op termijn een regionale specialisatie en industriële agglomeratie van bepaalde sectoren in bepaalde landen krijgen, waardoor volgens anderen de belastingvoeten opnieuw kunnen opgetrokken worden (Ludema and Wooton, 2000). Het bestaande *empirische onderzoek* geeft momenteel nog geen eenduidig beeld. De vraag is of er een 'race to the bottom' zal plaatsgrijpen waarbij niet alleen lidstaten van de EU, maar ook regio's binnen de lidstaten, elkaar zullen beconcurreren door verlaging van hun (effectieve) belastingvoet op winsten. Hierover bestaan momenteel twee uiteenlopende visies. Sommige studies vinden geen evidentie dat integratie geleid heeft tot kleinere verschillen tussen nationale belastingvoeten (Baldwin and Krugman, 2000). Terwijl andere studies recent wel aanwijzingen menen te vinden die erop wijzen dat EU lidstaten streven naar een verlaging van hun belastingvoeten op winsten ondermeer om buitenlandse investeerders te kunnen aantrekken, of te vermijden dat multinationals hun winsten versassen en op die manier aangeven in landen met lage belastingvoeten op winsten (Devereux, Griffith and Klemm, 2002).

Het belang van deze belastingconcurrentie heeft alles te maken met de potentiële impact van de vennootschapsbelasting op de tewerkstelling en economische groei.

Naast de aspecten die werden aangehaald in het voorstel van Heylen in dit Steunpunt, wordt er vanuit de literatuur in internationale economie vooral gewezen op de impact van de tewerkstelling en groei via de effecten op locatie van multinationale ondernemingen. Recent onderzoek toont aan dat buitenlandse ondernemingen meer "footloose" zijn dan 'verankerde' binnenlandse ondernemingen (Gorg en Strobl, 2003). Konings en Vandenbussche (2006) tonen aan voor België dat buitenlandse bedrijven een grotere kans hebben om te verhuizen niet alleen ten gevolge van hogere loonkosten, maar ook ten gevolge van een hogere belastingdruk. Dit verklaart tevens waarom typisch gezien buitenlandse ondernemingen vaak een kleinere effectieve belastingdruk hebben (Vandenbussche and Chang, 2005). Dit heeft belangrijke gevolgen voor de economische groei vermits de investeringen van buitenlandse ondernemingen doorgaans hand in hand gaan met binnenlandse investeringen. Met andere woorden, indien de buitenlandse investeringen in nieuwe kapitaalgoederen toenemen, gaat dit gepaard met een toename van binnenlandse investeringen, zoals aangetoond voor de VS (Desai, Foley en Hines, 2005). De kapitaalvorming in een land is één van de cruciale determinanten van lange termijn economische groei. Daarenboven heeft recent onderzoek aangetoond dat buitenlandse bedrijven heel wat positieve technologische externaliteiten genereren voor binnenlandse ondernemingen (Cassiman en Veugelers, 2002). Een beleid dat erop is gericht buitenlandse ondernemingen aan te trekken komt dus ten goede van de technologische vernieuwing en bijgevolg economische groei.

Fundamentele en toegepaste vraagstelling

Bestaande theoretische modellen geven geen eenduidig beeld over de mechanismen die aanleiding geven tot belastingconcurrentie en of er al dan niet een race-to-the-bottom kan plaatsvinden enerzijds en anderzijds over de lange termijn impact van de (effectieve) vennootschapsbelasting op de tewerkstelling en industriële agglomeratie in bepaalde kern/periphere regio's.

Een eerste doelstelling bestaat daarom uit het empirisch testen van de bestaande theorieën binnen het domein van de vennootschapsbelasting met micro-economische data voor Vlaanderen. Het is belangrijk om dit op basis van ondernemingsgegevens te doen vermits er een enorme heterogeniteit bestaat tussen de bedrijven. Dit is zowel voor wat betreft de effectieve vennootschapsbelasting dat verschillende bedrijven betalen, maar ook voor wat betreft het type sector waarin men opereert, de regio, de grootte van de ondernemingen, etc..

De tweede doelstelling is om een empirische analyse te maken over de impact van de vennootschapsbelasting op de tewerkstelling en economische groei.

Dit project kan complementair worden gezien aan het luik dat door Heylen wordt geanalyseerd, waarbij op basis van calibratie van algemeen evenwichtsmodellen wordt nagegaan hoe de vennootschapsbelasting een impact op de groei en tewerkstelling kan hebben. De bevindingen die uit het empirisch luik van dit project komen, kunnen worden gebruikt als 'parameterinputs' in het Heylen luik.

Onderzoeksontwerp

Om deze doelstellingen te bereiken werd het onderzoek in 3 stappen opgesplitst:

1. Studie en evaluatie van bestaande modellen die de effecten van belastingconcurrentie tussen regio's en de effecten ervan op de tewerkstelling en groei analyseren.

2. Opstellen van een micro-economische gegevensbank van ondernemingen in Vlaanderen en andere Europese regio's met informatie over de tewerkstelling, investeringen, de effectieve vennootschapsbelasting die ondernemingen betalen en andere micro-economische indicatoren. Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van verschillende bronnen, maar de voornaamste is de Amadeus gegevensbank van jaarrekeningen van ondernemingen. Dit is een pan-Europese commerciële dataset die bestaat uit financiële firmagegevens van de meerderheid van firma's in alle landen en regio's van de Europese Unie. Op basis van deze jaarrekeninggegevens kan nagegaan worden wat de effectieve belastingvoeten zijn die gelden op het niveau van de firma. Dit is een grote innovatie tov de bestaande literatuur die veelal werkt met macro-economische gegevens zoals 'totale belastingontvangsten gedeeld door het BBP' (Baldwin and Krugman, 2000). Op basis van de micro data die we nu ter beschikking hebben kunnen we niet alleen verschillen tussen landen nagaan maar ook verschillen in belastingdruk tussen sectoren/regio's binnen eenzelfde land en tussen landen binnen eenzelfde sector. Bovendien kan de belastingdruk binnen de EU gerelateerd worden tot firmakaracteristieken zoals de grootte van de firma, buitenlandse participaties, sector,... om te kijken of bijvoorbeeld grote firma's al dan niet een grotere belastingdruk hebben dan kleine, en of binnenlandse firma's een hogere belastingdruk kennen dan firma's met grote buitenlandse participaties, wat discussiepunten in de literatuur zijn.

3. Empirisch testen van theoretische modellen:

Hierbij zal de focus liggen op het testen van theoretische modellen van belastingconcurrentie met bijzondere aandacht voor de impact op de tewerkstelling en economische groei in Vlaanderen. We rekenen hierbij ook op de parallele bijdrage van F. Heylen waarbij we een theoretische leidraad aangeboden krijgen voor het opzetten van een empirisch model.

Naast het testen van bestaande modellen is het tevens de bedoeling om in te gaan op volgende twee toepassingen. Een eerste toepassing zal erin bestaan om na te gaan in welke mate job reallocatie in verschillende Europese landen wordt beïnvloed door de vennootschapsbelasting. Dit is belangrijk vermits de literatuur suggereert dat hoge jobreallocatie positief gecorreleerd is met productiviteitsgroei en dus economische groei. Dit is ook niet onlogisch omdat hoge jobreallocatie gepaard gaat met hoge jobcreatie en een gunstiger ondernemingsklimaat. Indien het makkelijk is om toe te treden tot nieuwe marktopportunities dan zal het jobcreatie proces makkelijk verlopen, dit impliceert ook dat het makkelijk moet zijn om uit te treden uit onproductieve niches. Het gevolg is hoge jobcreatie en hoge jobdestructie, maar ook een hogere productiviteitsgroei. De reden is dat er sneller wordt ingespeeld op economische schokken met als gevolg dat inefficiënte ondernemingen makkelijker vervangen worden door efficiëntere ondernemingen. Dit proces wordt ook het Schumpeteriaanse proces van **creatieve destructie** genoemd. De institutionele factoren spelen een belangrijke rol hierbij, zoals de (effectieve) vennootschapsbelasting. Het is bijgevolg de bedoeling het proces van jobcreatie en -destructie in kaart te brengen in de Europese Unie en dit te relateren met de verschillende officiële en effectieve aanslagvoeten van de vennootschapsbelasting in de verschillende landen van de Europese Unie.

Een tweede toepassing gaat dieper in op de **concurrentiekracht** van de Belgische economie. Hiervoor zal een gegevensbank van Belgische multinationale ondernemingen worden opgesteld. Hierbij worden de jaarrekeningen van Belgische moederbedrijven gekoppeld aan de jaarrekeningen van hun dochterondernemingen. Dit laat ons toe om te onderzoeken in welke mate de economische factoren in de

dochterbedrijven in de gastlanden een invloed uitoefenen op de activiteiten in het moederbedrijf in België.

Voorziene valorisaties

- Publicaties in internationale tijdschriften
- Publicaties in nationale, meer beleidsgerichte tijdschriften
- Doctoraat

Beperkte bibliografie

- R. Baldwin and P. Krugman (2000), "Agglomeration, Integration and Tax Harmonization", CEPR-DP n° 2630, London.
- B. Baldwin and R. Veugelers (2002), "Spillovers and R&D cooperation: some empirical evidence", *American Economic Review*, September.
- K. Crabbé & H. Vandebussche (2006), "Vennootschapsbelasting: de positie van België in het verruimde Europa", *Tijdschrift voor Economie en Management*, vol. LI, 1, p.129-150.
- K. Crabbé, M. Beine and H. Vandebussche (2006), "Tariffs, Taxes and export specialization", paper presented at LICOS, K.U.Leuven.
- Desai, Foley and Hines (2003), "Chains of Ownership, Regional Tax Competition and Foreign Direct Investment", NBER discussion paper n° 9334.
- M. Devereux, R. Griffith and A. Klemm (2002), "Corporate Income Tax reforms and International Tax Competition", *Economic Policy*, October.
- H. Gorg and E. Strobl, (2003), "Multinational companies, Technology spillovers and Plant survival", *Scandinavian Journal of Economics*, vol 105, issue 4, p. 581.
- T. Gresik (2001), "The Taxing Task of Transnationals", *Journal of Economic Literature*, September.
- H. Huijizinga and S.B. Nielsen (1997), "Corporate Income and Profits Taxation with foreign ownership of firms", *Journal of International Economics*, 42, pp. 149-165.
- B.Janssen, Y.Schols, W.Buijink *, *Belastingconcurrentie om ondernemingen in de Europese Unie*, in: *Economisch-Statistische Berichten*, 1999, 84, pp.754-766.
- M. Keen (1997), "Welfare Effects of Commodity Tax Harmonization", *Journal of Public Economics*, 33, pp. 107-114.
- J. Konings en H. Vandebussche, (2006), "De impact van de vennootschapsbelasting op de tewerkstelling en groei in België", uitgegeven bij VKW metena.
- L. Lambertini and G. Peri, (2001), "Fiscal Incentives and Industry Agglomeration", Boston College working paper in Economics n° 580.
- R. Ludema and I. Wooton (2000), "Economic Geography and the Fiscal Effects of Regional Integration", *Journal of International Economics*, forthcoming
- E. Mendoza, A. Razin and L. Tesar (1994), "Computing Effective Tax Rates on Factor Incomes and Consumption: an International Macro-economic Perspective", CEPR paper n° 866, London.
- G. Nicodème (2002), "Sector and Size effects on effective corporate taxation", *European Economy, European Commission*, DG for Economic and Financial Affairs-Economic Papers.
- H. Vandebussche and T. Chang (2005), "The Taxation of Multinationals: Firm level evidence for Belgium", LICOS discussion paper, n° 160.
- H. Vandebussche, B. Janssens & K. Crabbé, (2005), "Regional Tax Competition. Firm level evidence for Belgium", *De Economist- Netherlands*, October.
- H. Vandebussche and K. Crabbé, (2005), "Betalen alle grote bedrijven evenredige belastingen op hun winst?", *Accountancy & Bedrijfskunde*.
- H. Vandebussche en K. Crabbé, (2006), "De Belgische Vennootschapsbelasting in het verruimde Europa", *Accountancy & Bedrijfskunde*, jrgng 25, nr 1.
- H. Vandebussche, 2006, "Fiscalité des entreprises et création d'emplois: nouveaux éléments d'évaluation pour la Belgique et ses régions?", *Regards Economiques*, 41 (1).
- H. Vandebussche,(2005), "Vennootschapsbelasting in Europees Perspectief", (uitgegeven bij VKW metena)

Uitvoerders

Promotoren = Prof. dr. Joep Konings & Prof. dr. Hylke Vandebussche

TijdsTabel

2007	2008	2009	2010	2011
X	X	X		

4.4. B-projecten

- Overzicht invulling b-projecten

In overleg met de opdrachtgever werden de voorziene B-projecten deels verschoven in de tijd en deels gherdefinierd. Concreet werden 3 trajecten vastgelegd, waarbij het in 2 van de 3 gevallen om volledig nieuwe onderzoekstrajecten gaat. Met de opdrachtgever is de doelstelling van deze trajecten doorgesproken; de afspraak is dat de concrete invulling van de projecten zal plaatsvinden begin 2007. Bijgevolg wordt hieronder enkel een projectfiche opgenomen die betrekking heeft op het project B1, rond de verkeersbelastingen.

B-PROJECTEN							
B-PROJECTEN - NIEUWE PROJECTEN							
studie van de bestaande verkeersheffingen en mogelijke inzetbaarheid als instrument van milieu- en mobiliteitsbeleid		69.399,00	70.621,98			KUL	PROOST
alternatieve vaststelling klein beschrijf	68.200,00					HOGENT	SMOLDERS/ VAN OOTELEM
de hervorming van de fiscale administratie, met aandacht voor objectieve meting van de prestaties van de administraties en ontwikkeling van indicatoren voor beheersovereenkomsten			17.655,50	71.869,42	73.141,81	KUL	BOUCKAERT/ VAN DOOREN
TOTAAL BUDGET B-PROJECTEN	68.200	69.399	88.277	71.869	73.142		

- Toelichting Project B1: studie van de verkeersheffingen en mogelijke inzetbaarheid als instrument voor milieu- en mobiliteitsbeleid (Prof. dr. S. Proost)

Situering van het onderzoeksthema

Cfr. Paragraaf 2.6 in de oproep.

Er is een groeiend besef dat verkeersheffingen in eerste instantie moeten ingezet worden voor de beheersing van de totale verkeersvraag en voor de verkeersveiligheid en in mindere mate voor milieu-doeleinden. In de

wegtransportsector is de externe milieukost immers sterk gereduceerd door Europese regelgeving (Euro 1 tot Euro 5 normen) cfr. www.Tremove.org.

De beheersing van de totale verkeersvraag is een problematiek die tijd- en plaatsspecifiek is: het is hoofdzakelijk de toegang tot een aantal grote centra (Antwerpen, Brussel) en in mindere mate tot een aantal andere steden die de grootste congestie meebrengt. Dit geldt ook voor verkeersveiligheid.

De Vlaamse overheid beschikt momenteel slechts over twee "fiscale" instrumenten om de mobiliteit te sturen: gewestelijke belastingen op de inverkeerstelling en subsidies aan het openbaar vervoer (hoofdzakelijk De Lijn). Daarnaast zijn er een aantal andere prijsinstrumenten die echter worden gebruikt door steden en gemeenten (parkeerheffingen) en door andere beheerstructuren (hoofdzakelijk tolheffingen Liefkenshoek en Oosterweel (gepland).

In dit onderzoek overlopen we de mogelijkheden die een groter gebruik van tolheffingen (onder diverse vormen zoals ondermeer wegvignet) kunnen bieden en welke coördinatieproblemen met de andere overheden dit stelt.

Wetenschappelijke state of the art + theoretisch kader

Het gebruik van tolheffing is reeds diepgaand onderzocht. De toepassing ervan vergt nog meer specifiek onderzoek. Aspecten die nog studie vergen zijn de coördinatie tussen de verschillende beslissingsniveaus, de interactie met de bestaande belastingen (inkomensbelasting, accijnzen op brandstoffen etc.).

Het theoretisch kader dat gebruikt wordt is de toegepaste welvaartstheorie waarbij partiële evenwichtsmodellen gebruikt worden voor de transportsector. Deze modellen bevatten de belangrijkste externe kosten van transport en ook de verschillende belastingen.

Fundamentele en toegepaste vraagstelling

Hoe kan een regionaal overheidsniveau tolheffing invoeren zó dat het, gegeven de andere belastingen beheerd door andere niveaus, welvaartsverhogend werkt? Dit vergt een klein model dat vooreerst de Vlaamse transportmarkt voorstelt, ten tweede hypothesen kan voorstellen rond het gedrag van de andere spelers (federale overheid, steden en gemeenten, private partijen die infrastructuur uitbaten en een tol heffen) of mogelijke gedragingen (cooperatief, Nash, Stackelberg) en ten derde een doelfunctie heeft voor de Vlaamse overheid.

Onderzoeksontworp

Fase 1

Update literatuur

Fase 2

Analyse van interessante hervormingen van verkeersbelastingen op Vlaams niveau

Fase 3

Opstellen of aanpassen van een bestaand transportmodel (TRENEN, REMOVE, MOLINO nog te bekijken)

Fase 4

Uitwerken van de effecten van de geselecteerde hervormingen

Voorziene valorisaties

Wetenschappelijke publicaties

Beleidsadvies				
Beperkte bibliografie				
<u>Algemene situering van de prijsproblematiek in transportsektor:</u>				
De Borger, B., Proost S. (2001). Reforming transport pricing in the European Union: A modelling approach, Elgar Aldershot.				
<u>Specifiek over de interactie tussen overheidsniveaus:</u>				
Proost, S. & Sen, A. (2006). Urban transport pricing reform with two levels of government: A case study of Brussels, Transport policy, vol. 13, no. 2, pp. 127 - 139.				
De Borger, B., Proost, S., Van Dender, K. (2005) Congestion and tax competition in a parallel network, European Economic Review, November, pp. 2013 - 2040.				
De Borger, B. & Proost, S. (2004). Vertical and horizontal tax competition in the transport sector Reflets et perspectives de la vie économique, vol. XLIII, no. 4, pp. 54 - 64.				
Van der Loo, S., De Palma, A., Lindsey, R., Proost, S. (2005). A cost-benefit analysis of tunnel investment and tolling alternatives in Antwerp, European Transport, vol. 31, no. 2005, pp. 83.				
Uitvoerders				
Prof. dr. Stef Proost en zijn wetenschappelijke medewerkers (K.U.Leuven)				
TijdsTabel				
2007	2008	2009	2010	2011

5. Overzicht van de rapporteringsmomenten

In de Tabel in bijlage 1 wordt een overzicht gegeven van de rapporteringsmomenten die de verschillende promotoren voorzien voor de door hen begeleide onderzoeken. Globaal werden volgende regels gehanteerd:

- Voor 1-jarige trajecten : tussentijdse rapportering na 6 maanden (=TR) en eindrapport (=ER) in de 12de maand
- Voor 2-jarige trajecten: eerste tussentijdse rapportering in november (na 10 maanden); 2° tussentijdse rapportering juni daaropvolgend en in de 12de maand eindrapportering.
- Voor het lange traject spoor A3: eerste tussentijdse rapportering in november (na 10 maanden); vervolgens telkens in mei van de volgende jaren en eindrapportering in de 12de maand

Voor de specifieke trajecten van de sporen A2 en A3 zijn een aantal belangrijke terugkoppelingsmomenten vastgelegd:

- Spoor A2: toekomstscenario's voor de Vlaamse begroting en fiscaliteit/project: fiscaal/juridisch onderzoek m.b.t. de overdracht van nieuwe fiscale bevoegdheden (2-jarig project met een totale personeelsinzet van 1 FTE onderzoeker voor de aangegeven periode); eind 2007 zal worden in functie van de evoluties van de staatshervorming worden geëvalueerd of dit project moet geheroriënteerd worden naar andere fiscale domeinen (overdrachtsbelastingen).
- Spoor A3/ project: de samenhang tussen economische groei, werkgelegenheid en begrotingsbeleid; studie van de effecten van de vennootschapsbelasting (4-jarig project waarvan er 2 toegewezen worden aan het team Konings/Vandenbussche(KUL)) en 2 aan het team van Heylen(UGent) met een totale personeelsinzet van 1 FTE onderzoeker voor

de aangegeven periode); de promotoren van het Leuvense spoor zullen bij het beëindigen van hun traject voorzien in een rapportering van de resultaten (augustus 2009).

6. specifieke afspraken

- betreffende de eigendomsrechten (cfr. art. 44 beheersovereenkomst):

Noch het steunpunt, noch de opdrachtgever menen dat de aard van opdrachten en de hieruit voortkomende resultaten van die aard zijn, dat zij aanleiding geven tot de ontwikkeling van direct, vatbare commerciële producten of diensten. Mocht tijdens de loop van het onderzoek deze eventualiteit zich toch blijken te kunnen voordoen, zal de stuurgroep de modaliteiten, waaronder de commercialisatie zal plaats vinden, overleggen, daarbij rekening houdens dat het Steunpunt principieel het recht van commercialisatie van de bekomen resultaten wordt toegekend.

Voor wat het juridisch onderzoek betreft, zullen de betrokken onderzoekers zich tot één jaar, na datum van afloop van deze overeenkomst, onthouden om op te treden tegen het Vlaamse Gewest in aangelegenheden, die het specifieke voorwerp van het juridisch onderzoek zijn geweest. Zij zullen zich ook, tot één jaar na afsluiting van het desbetreffende onderzoek, onthouden om in de aangelegenheden, die het specifieke voorwerp van onderzoek uitmaakten, zonder voorafgaande toestemming van het Vlaamse Gewest, private cliënten te adviseren. Zonder voorafgaande toestemming mogen de betrokken onderzoekers private cliënten advies uitbrengen over de concrete gevolgen van de concepten of voorstellen die kaderen in of voortvloeien uit de verrichte studies., van zodra de concepten omgezet zijn in algemeen geldende maatregelen.

Onverminderd het eigendomsrecht van het Steunpunt, heeft de Vlaamse Gemeenschap een eeuwig gebruiksrecht op de afgeleverde producten. Zij mag deze - uitsluitend voor haar intern gebruik - verder laten ontwikkelen door eigen personeel of door derden.

Met intern gebruik wordt bedoeld het gebruik door de Vlaamse Gemeenschap en door de publieke rechtspersonen, die rechtstreeks van haar afhangen en dit voor doeleinden, waar geen verspreiding onder een breder publiek wordt beoogd.

In geval de Vlaamse Gemeenschap een aanpassing door derden wenst te laten uitvoeren, zal de Vlaamse Gemeenschap telkens de promotor, die initieel verantwoordelijk was voor de ontwikkeling, prijs vragen en bij gelijke prijs/kwaliteitsverhouding hem de voorkeur. Deze consultatieverplichting vervalt voor de Vlaamse Gemeenschap, vanaf het ogenblik dat de promotor zijn niet-interesse voor deelname aan een marktbevraging bekend maakt.

In de mate dat de aanpassing door derden wordt uitgevoerd, in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap, zal de Vlaamse Gemeenschap in haar opdracht aan deze derden, de eigendomsrechten bekend maken en deze opdrachtnemer er contractueel toe te verplichten, deze rechten te respecteren.

Het steunpunt wenst volgende modellen, databanken als achtergrondkennis te definiëren:

- de Amadeus-databank (KUL; aanwending door de promotoren H. Vandebussche en J. Konings)
- het Vladymo-model ((KUL; aanwending door de promotoren D. Heremans & K. Algoed)

De opdrachtgever heeft het recht om dit model en de databank voor nazicht over te maken aan relevante publieke organen, behorende tot de Vlaamse Overheid en de Federale Overheid, voorzover zij niet behoren tot de academische wereld en voorzover de opdrachtgever de eigendomsrechten bekend maken en contractueel deze organen ertoe verplicht, deze te respecteren.

- **betreffende het recht van de promotoren om te publiceren in wetenschappelijke fora (cfr. art. 46 beheersovereenkomst):**

Bij zijn gebeurlijke beoordeling om tot publicatieverbod over te gaan, zal de opdrachtgevend minister ermee rekening houden, dat onderzoeksresultaten die uit hun aard fundamenteel zijn in gespecialiseerde media (internationale en nationale wetenschappelijke journals en conference proceedings)dienen te worden aangeboden, opdat zij wetenschappelijk als hoogstaand kunnen erkend worden.

- **Betreffende de toewijzing van de ad-hoc opdrachten (wetenschappelijke dienstverlening):**

Onder ad hoc opdrachten begrijpen we korte opdrachten, die eerder tot het domein van de wetenschappelijke dienstverlening horen. Korte opdrachten kunnen de vorm aannemen van adviesopdrachten of studieopdrachten. Dit onderscheid geldt tevens voor opdrachten van juridische aard.²

"Een studieopdracht die van juridische aard is, kan niet met een adviesopdracht gelijkgesteld worden.(...) Het onderscheid tussen een advies- of een studieopdracht is niet evident. Allicht zijn de tijdsduur en de abstractie van de probleemstelling criteria die bij dit onderscheid behulpzaam kunnen zijn. Zo wordt het resultaat van een studieopdracht in de regel niet binnen enkele dagen of enkele weken verwacht.

Bij een studieopdracht zal het te bestuderen onderwerp eerder algemeen beschreven zijn, terwijl bij een adviesopdracht in de regel een concreet vraagstuk voorgelegd zal worden."

Belangrijk is ook dat het om opdrachten/adviezen gaat, die niet op voorhand vastgelegd worden in de beheersovereenkomst en die het gevolg zijn van nieuwe beleidsvragen.

M.b.t. *adviesopdrachten* (=duidelijk vraagstuk, er wordt op zeer korte termijn (<14 dagen) antwoord verwacht) is de snelheid belangrijk en moet de nodige soepelheid aan de dag gelegd kunnen worden qua besluitvorming:

- **Procedure:** vraag wordt kenbaar gemaakt door de voorzitter van de stuurgroep aan de coördinator-promotor. De coördinator-promotor

² Zie HANDBOEK OVERHEIDSOPDRACHTEN (Auteur: Jan Vermander)

onderzoekt of er intern expertise (bij de promotoren, wetenschappelijke medewerkers of leden van de expertisepool) aanwezig is. Indien er geen interne expertise aanwezig is wordt er extern een oproep gelanceerd (zie hieronder). De beslissing over de toewijzing wordt genomen door de stuurgroepvoorzitter in overleg met de coördinator-promotor. De coördinator-promotor brengt de leden van het dagelijks bestuur hiervan op de hoogte.

- **Oproep:** de oproep gebeurt conform de wet op de overheidsopdrachten; conform artikel 68, 5° lid wordt gekozen voor de meest soepele weg van aanbesteding; de keuze kan gaan naar een beperkte aanbesteding via onderhandelingsprocedure, die niet openbaar bekend gemaakt moet worden.³
- **Criteria van toewijzing:** garanties rond kwalitatieve adviesverlening, haalbaarheid, snelheid van het advies, kostprijs
- **Interne verrekening:** indien de opdracht intern uitgevoerd wordt, wordt een interne transferprijs voorgesteld die nog nader te bepalen is. Deze bedragen worden door de coördinator-promotor na het visa van de stuurgroep doorgestort aan de uitvoerende partijen. Bij de prijsbepaling zal met de urgentie en de complexiteit van het dossier rekening gehouden worden.

M.b.t. de *studie-opdrachten* is de rol van de Stuurgroep en het Dagelijks bestuur fundamentele. Deze studie-opdrachten onderscheiden zich van de b-projecten in looptijd. B-projecten hebben een minimale looptijd van 1 jaar, desgevallend gespreid over meerdere kalenderjaren. Ad-hoc opdrachten hebben een minimum uitvoeringstijd van min. 2 (cfr. Art. 36 van de beheersovereenkomst) en max. 6 persoonsmaanden. Voor langere trajecten moet overwogen worden om de vraag in te bedden in b-projecten die jaarlijks door de stuurgroep kunnen worden toegewezen. Ad-hoc opdrachten zijn evenmin gespecificeerd in de beheersovereenkomst en spelen in op actuele vragen, nieuwe beleidsproblemen. Ze hebben betrekking op thema's eerder dan op duidelijk afgelijnde vraagstukken.

- **Procedure:** de vraag wordt kenbaar gemaakt door de voorzitter van de stuurgroep aan de coördinator-promotor. De coördinator-promotor legt deze voor aan het dagelijks bestuur. Die analyseert de haalbaarheid van het voorstel, onderzoekt of er intern expertise (bij de promotoren, wetenschappelijke medewerkers of leden van de expertisepool) aanwezig is en doet desgevallend een voorstel inzake de kandidaat-uitvoerders. Indien de opdracht niet intern kan worden uitgevoerd, dan wordt er extern een oproep gelanceerd (zie hieronder). De kandidaten leveren een c.v. en een gemotiveerd voorstel in bij de coördinator-promotor. Het dagelijks bestuur evalueert de kandidaten en formuleert een advies over de toewijzing aan de stuurgroep die de beslissing neemt. De coördinator-promotor brengt de leden van het dagelijks bestuur hiervan op de hoogte.
- **Oproep:** de oproep gebeurt conform de wet op de overheidsopdrachten; we kiezen voor de meest soepele weg van aanbesteding: beperkte aanbesteding

---

³ (cfr. art. 17, § 2 wet van 24 december 1994 betreffende de overheidsopdrachten en sommige opdrachten voor aanneming van werken, leveringen en diensten van 8 JANUARI 1996. betreffende de overheidsopdrachten voor aanneming van werken, leveringen en diensten en de concessies voor openbare werken bedoelde grensbedragen van 67.000 €(BTW excl) en 211.000 €(excl. BTW) voor de overheidsopdrachten voor aanneming van diensten in de zin van de categorieën 6, 8 en 21 (→ diensten van juridische aard) van bijlage 2 van de eerder genoemde wet. Voor de totstandkoming van de opdracht via een onderhandelingsprocedure cfr. art. 122 van het genoemde K.B.)

via onderhandelingsprocedure, die niet openbaar bekend gemaakt moet worden.

- **Criteria van toewijzing:** garanties rond kwalitatieve adviesverlening, haalbaarheid, snelheid van het advies, kostprijs
- **Interne verrekening:** indien de opdracht intern uitgevoerd wordt, wordt een interne transferprijs voorgesteld die nog nader te bepalen is. Deze bedragen worden door de coördinator-promotor na het visa van de stuurgroep doorgestort aan de uitvoerende partijen.

- **betreffende transversale thema's**

Het Steunpunt zal aandacht hebben voor de genderproblematiek in volgende projecten:

- Spoor A1/ project m.b.t. de impact van de hervorming van de schenkingsrechten: in dit onderzoek zal de vraag meegenomen worden of impact van de hervorming verschilt afhankelijk van de sexe van de schenker
- In spoor A2/project met betrekking tot de update van het Vladymo-model voor vergrijzingsaspecten zal de verschillende levensverwachting van mannen en vrouwen in rekening genomen worden

Spoor A2 zal vanzelfsprekend rekening houden met de toestand in de overige regio's. Voor het deeltraject van A1 m.b.t. de evaluatie van de schenkingsrechten zullen ook de hervormingen in de andere regio's in kaart gebracht worden.

